

RA ROMANU

RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'À BI 'YOPABI YA GAMFRI ME NROMA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Nroma

1 ¹ Núgui drá Pablo, rá 'begogui ma zi Hmuhu ra Jesucristo. Ajuq̄a ra Dada bi zoncagui pa ga 'ñapostol, ne xa hñuxcagui pa ga māmba rá māca hoga noya'ā.

² Nuna māca hoga noyana, guehna bi ñägui maya'bū Ajuq̄a ja ra Māca T'ofo nū'ā bi 'yofo yá 'mehni'a.
³ Y nuna māca hoga noyanā xicjū de ma zi Hmuhu ra Jesucristo nū'ā to'o rá T'ū Ajuq̄a, ne utcaguihū gue nū'ā ra T'ū'ā, de rá ndo'yo, bá ehe de rá ji ra ndā Davi,
⁴ pe de rá ndähi xá nt'axi bi fädi gue go gue'ā rá T'ū Ajuq̄a, ngue'ā co rá dānga ts'edi bi yopa nte de ja ya du.
⁵ Po rá ngue'ā, Ajuq̄a xa 'racagui ra 'befi dega apostol pa ga māngā ra māca hoga noya gatho ja ya hnini, pa da gamfri'ū ne da 'yote Ajuq̄a. Guehna ra 'befi dí pefi pa nuya ja'lí da nsundabi rá māca thuhu ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

⁶ Hangue nehe nu'ahū, Ajuq̄a xa zohn'a'līhū pa gui tenhū ra Zidada Jesucristo.

⁷ Hangue dí op'ahū gatho'ihū zi cuhū guí 'buhubū Nroma, nū'ahū xi ri mā'ahū Ajuq̄a ne xa zohn'a'līhū pa gui nt'axquihū. Ajuq̄a ma Dadahū ne ma zi Hmuhu ra Jesucristo da jāp'a'līhū ne da max'ahū pa gui 'buhubū te rá 'ñentho.

Ra apostol Pablo ne da zōnga ya cu me Nroma

⁸ Nuya ya mudi noya dí op'ahū ja ma carta, dí xi'ahū gue dí umba njamädi

Ajuq̄a ma Dadahū por gatho'ihū de rá thuhu ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ngue'ā haburaza ja ra ximhai hmā gue xi xcá camfrihu xá hñō.

⁹ Ajuq̄a dí pepabi con gatho ma coraso pa da ntunga nū'ā ra māca hoga noya nū'ā habu xicjū de rá māca T'ū'ā, y nū'ā go gue'ā padi gue nzantho dí apabi'ā por gue'ahū.

¹⁰ Masque stá tō'ma ndunthi ya pa pa ga mabu ga tsøñ'ahū, pe hinstá tsaya ga apa Ajuq̄a pa da xoga ra gosthi pa da za ga mabu 'nitho. Hōnse go dí tō'ma nū'ā ra pa da māñi'ā Ajuq̄a pa ga mabu.

¹¹ Ngue'ā xi dí ne ga mabu ga 'bui con gue'ahū pa da za ga u't'a'līhū ra mfädi nū'ā xa 'ñutcagui ra Māca Ndähi, pa ma'na da nja ri jamfrihu.

¹² Y dí mā gue numa jamfrihu da 'racjū ra ts'edi 'na ngu ma'na. Nuri jamfrihu da jaqui ma'na da ze ma jamfri, ha numa jamfriga da ja'ahū ma'na da ze ri jamfrihu nehe, ngue'ā 'nat'a ma jamfrihu.

¹³ Ne dí ne gui padihū, ma zi cu'i'hū, gue ndunthi ya i'qui stá huts'i ga mabu ga tsøñ'ahū, pe tobya hinxa za. Dí ne ga mabu pa ga fax'ahū ngu stá faxa ma'ra ya cu ja ma'ra ya hnini.

¹⁴ Ngue'ā xuá 'bencagui ga xipa gatho ya ja'lí nuna māca hoga t'ōde de ra mpøhø, hangue mahyoní gatho ga zofo, ngu nū'ā ñā griego ne ngu nū'ā ñā ma'ra ya hñäQUI, ngu nū'ā ya bämhyā ne ngu nū'ā hinte yá fädi.

¹⁵ Hangue nū'ā ra pa go da ne Ajuq̄a, nügi xi dí ne ga mabu pa ga māngā ra māca hoga t'ōde nehe nubu Nroma.

Rá ts'edi ra mäca hoga t'øde

16 Hindí ntsa pa ga mängä ra mäca hoga t'øde, ngue'ä go gue'ä 'nara noya dega ts'edi nú'ä xuá pehnä Ajuä pa da pøhø gatho nú'ü to'o da gamfri, ra mädi ya xodyo, nepä gatho nu ma'ra ya ja'lí.

17 Nuna mäca hoga t'ødenä udi gue Ajuä mä gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'ü to'o camfri, y nu'ü 'bäi xá hñö co Ajuä hönse po yá jamfri. Mä njabü nehe ra Ndaxjua T'ofo habü ena: "Nu'ä tó'o xa gamfri, ya hinte ma ts'oqui tu, nú'ü pe'tsa 'nara 'ra'yö te."

Yá thai tu ya meximhai

18 Ajuä utuabi ya meximhai tengu rá ndängui rá cue'ä, ne brí nhyoqui'ä pa dua pehna ra castigo de mahets'i pa da zädi nú'ü ya ts'o'yøde hingui ne da 'yøt'e xá hñö. Ajuä ri ncue ngue'ä nuya ja'i masque pädi gue 'bäi Ajuä ne pädi te rí 'ñepi da 'yøt'e'ü, pe hingui øt'e, nu'ü ri sigui co yá 'ñäqu'equ'ei ne yá ts'oqui.

19 Gatho nú'ä te da za da fädi de Ajuä, nu'ü xa t'utuabi xá hñö, y nu Ajuä go guesé xa 'ñutuabi'ü.

20 Desde nú'ü Ajuä bi hyoca ra ximhai, desde gue'bü, Ajuä bi 'ñutuabi'ü tengu rá 'mäi'ä. Gatho nú'ü ya t'øt'e ri hnequi, gue'ü utuabi ya ja'lí tengu rá 'mäi Ajuä nú'ä hini hnequi, y njabü ri hnequi gue Ajuä 'bäi ne ja rá ts'edi pa nzantho. Hangue ya ja'lí hingui tsa te da dädi de nú'ä te xa 'yøt'e'ü.

21 Nu'ü, masque bi bädi Ajuä, pe himbi ne bi nsunda'ü ngu rí 'ñepi, nixi bi umba njamädi de gatho ya hñö xa hñäni'ü. Nu'ä bi 'yøt'e, bi ts'oca yá mfeni ne bi megui yá coraso pa himbi za bi bädi nda'ä ra hñö nda'ä ra 'ñü.

22 Masque mi eñ'ü gue xi myá bamhya, pe hinte myá fädi.

23 Hangue bi zogui nú'ä ra sôcambeni mi 'ñepi da umbabi Ajuä nú'ä xá

nsunda ne pe'tsa ra te nzantho, pa go bi xøcambeni ya c'oi nú'ü xa thoqui ngu yá 'bai ya ja'i nú'ü pe'tsi da du, nehe ya c'oi nú'ü xa thoqui ngu rá 'bai 'nara ts'ints'ü, ne nú'ü ngu rá 'bai 'nara mbo'ni, ne nú'ü ya c'oi dega qu'eña.

24 Hangue Ajuä bi hyetho ya meximhai pa bi 'yøt'a gatho nuya ts'onc'at'i mi beni ja yá mfeni, y njabü bi 'betua sehe yá tsa yá ndo'yo'ü.

25 Ngue'ä nuya meximhai'ü bi zogui nú'ä Ajuä majuani pa go bi dena nú'ü t'embabi gue go gue'ü Ajuä; y nuya ja'lí'ü go bi nsunda nuya t'øt'e nú'ü xa hyoca Ajuä, hingo bi nsunda Ajuä to'o bi hyoca gatho, ne xá nsunda rá thuhu'ä pa nzantho.

26 Hangue Ajuä bi hyetho'ü pa bi 'ño ja yá hne dega 'betsa, asta ya 'behñä bi hñuxui yá mi'behñäui hingo hönse co ya 'ñøhø ngu nú'ä xqui manda Ajuä.

27 Nehe ya 'ñøhø bi me'tsa 'nara ts'onc'at'i pa da hñuxui yá mi'ñøhøui hingo hönse co ya 'behñä, y njabü 'ñøhø co 'ñøhø bi 'yøt'a ra t'øt'e xi xá nts'o. Hangue ja guesé'ü bi hñäni nú'ä mi 'ñepi da hñäni'ü por yá ts'ot'øt'e.

28 Nehe nguetho himbi ho da beni'ü de Ajuä, hangue nu Ajuä bi hyetho'ü pa bi beni ya mfeni xá nts'o ne pa bi 'yøt'e nú'ä himri 'ñepi'ü, **29** ne bi 'yøt'e'ü ya t'øt'e hingui ho, ne bi me'tsa ndunthi ya ts'onc'at'i ne ya ts'omfeni. Myá nduste, myá hyote, myá 'yøt'atuhni, myá hyate, myá ts'o'mäi, myá nönte,

30 mi ju'tsua ya nc'uamba ma'ra, mi utsa Ajuä, myá 'ñäqu'equ'ei, mri 'ñexa sehe, mi beni hanja da za da 'yøt'a ya t'øt'e xá nts'o, myá ts'o'yøde co yá dada yá nana.

31 Bi ts'oca yá mfeni hangue himi pädi nda'ä ra hñö nda'ä ra 'ñü, ne himbi cumpli yá noya. Ne himbi me'tsa ra hmäte co yá ja'lí, ne himbi me'tsa ra huecate.

³² Nehe nubya njabu, masque padi ya ja'i nū'a te xa mā Ajua, gue nu'u tó'o øt'a nuya t'løt'e'ü rí 'ñepi da du, pe masque padi njabu, pe nu'ü øt'e nuya ya ts'ot'løt'e, y hingue hønse øt'e, nehe ri johyauí nū'u ma'ra to'o handi'ü øt'a njabu nehe.

Ajuá ma da hñā'mba nguenda yá ts'oqui ya ja'i co ra hoga ts'utbi

2 ¹ Hangue dá ngu'a dá ngu, otho te grí ncöni nū'i guí 'yø de nū'a te øt'a ma'ra, ngue'ä nū'a ra ora guí 'yø de nū'a te øt'a ma'ra, nu'í guí ncondena sehe, ngue'ä guí øt'a nehe ngu øt'a nū'u ma'ra.

² Dí padihu gue Ajuá ma da hñā'mba nguenda co ra hoga ts'utbi nū'u to'o øt'a ya ts'oqui.

³ Hangue 'bu nū'i guí 'yø de ma'ra ne guí øt'a nehe ngu øt'e'ü, oguí beni gue ma gui mpont'ui rá cue Ajuá nū'a ra pa da hñap'a nguenda.

⁴ Oxqui beni gue ngue'ä Ajuá xi ra hoja'i con gue'i ne xa ze't'a ri nts'o'mhi ne astabya hinxa castiga'i, gue nu'i da za gui sigui gui 'yøt'a ya ts'oqui. Padi gue Ajuá ra hoja'i con gue'i pa gui ñobri.

⁵ Pe nu'í hinguí ne, ngue'ä xi rá me ri coraso ne hinguí øde ne hinguí ñobri, hangue ma'na ma da castiga'i nū'a ra pa da hnequi rá cue Ajuá pa da 'yøt'a rá hoga ts'utbi'ä.

⁶ Y nū'ä ma da umbabi nū'a rí 'ñepabi cada 'na ngu nū'a xa mafi.

⁷ Nu'ä ma da umbabi nū'a rí 'ñepabi cada 'na ngu nū'a xa mafi.

⁸ Pe pa ya ts'o'yøde nū'u 'met'o go øt'a nū'a hingui ho, ne hingo ne da 'yøt'a nū'a xá hño, Ajuá ma da umbabi'ü 'nara castigo con gatho rá cue.

⁹ Ma da nja ya dñanga ugui ne ya dumhi pa gatho nū'u ya ja'i øt'a ya ts'oqui, rá mudi pa ya xodyo, nepu pa

gatho ma'ra ya ja'i.

¹⁰ Pe Ajuá ma da cu'ta ja rá nsunda gatho nū'u to'o xa mafi ya hoga 'befi. Nehe ma da 'ñe'tsua yá nsu ne da umba ra hoga'mhi, rá mudi pa ya xodyo, nepu pa gatho ma'ra ya ja'i.

¹¹ Ngue'ä Ajuá hinda ma da huahnitro ya ja'i nura ora da hñā'mba nguenda'ü.

¹² Ajuá ma da hñā'mba nguenda gatho ya ja'i mahyegui, ngue'ä gatho nū'u to'o xa 'yøt'a ya ts'oqui masque hinxa båtua rá ley ra Moise, nu'ü ma dra thå'mba nguenda ne dra castiga nsinque da the'ta ra ley; ha gatho nū'u bi bådi ra ley ne himbi 'yøt'a nū'a mā, nu'ü ma da thå'mba nguenda ngu nū'a mänga nū'a ra ley'ä.

¹³ Ngue'ä hingue nū'u xa 'yødetho rá ley ra Moise gue go gue'ü 'bui xá hño co Ajuá, hina, pe nū'u to'o øte ra ley hñ, go gue'ü ma da hmä gue hinte ma ts'oqui tu.

¹⁴ Ne nū'a ra ora nuya ja'i hingyá xodyo øt'a sehe'ü nū'a xá hño ngu nū'a mänga rá ley ra Moise, njabu ri hnequi gue pe'tsa sehe 'nayá ley, masque hinxa bådi rá ley ra Moise.

¹⁵ Ja gue'ü ri hnequini 'nara ley ngu xa nt'ofo ja yá coraso. Nehe nu'ü pe'tsa 'nayá ts'edise pa da bådi ua xá hño nū'a øt'e'ü ua hina; nehe yá mfeni xipabi gue hingui ho nū'a øt'e, o ja ra ora xipabi gue xa 'yøt'a xá hño.

¹⁶ Nehe ma da njabu nū'a ra pa'ä sta 'yøt'a ra nsuca uenda Ajuá ngu nū'a gra 'mhi yá mfeni ya ja'i, masque nū'a xqui beni mant'agui'ü. Ne nū'a to'o ma da hñā'mba nguenda go ma Zidadahua Jesucristo. Njabu udi ra mäca hoga noya nū'a xa 'bencagui ga mä.

Ya xodyo ne ra ley nū'a
bi 'yofo ra Moise

¹⁷ Nu'i xodyo, guí beni gue ja ri nsu ngue'ä grá xodyo, ne guí camfri gue guí 'bui xá hño ngue'ä guí pe'tsua rá ley ra Moise, ne grí 'ñets'i

ngue'ä guí nsunda nú'ä ra Ajuä
majuani,

¹⁸ ne guí pätua rá paha'ä, ne guí pädi
gui huahna nú'ä xá hñó ngue'ä njabü
u't'a'lí ra ley.

¹⁹ Ne nu'i guí camfri gue da za gui
cuhna ma'ra ya ja'lí ja ra uenda ya
goda, y guí ngu 'nara ñot'i pa nú'ü
'bui ja ra 'bexuui.

²⁰ Y guí camfri gue da za gui utui
ma'ra ya ja'lí nú'ü 'ñena ya t'ubatsitho
hinte yá fädi, ngue'ä nú'ä ra ley guí
pe'tsi ja xcá tsuhni ra hoga mfädi ne
nú'ä majuani.

²¹ Nú'i guí utui ma'ra, ¿hanja hingo
guí òt'e nehe nú'ä guí udi? Y nú'i guí
mä gue hinda mpe 'na, ¿ha gue nu'i
hinguí mpe?

²² Nú'i guí mä gue hingui tsa da
ts'inga 'nara medinthati, ¿ha gue nu'i
hinguí òt'a njabü? Nú'i guí utsa ya
c'oi, pe ¿ha gue hinguí mpe ja yá
nija'ü?

²³ Nú'i grí 'ñets'i ngue'ä guí pe'tsua rá
ley ra Moise, ¿ha gue hinguí 'betua rá
tsa Ajuä ngue'ä hinguí òt'a nú'ä
manga nú'ä ra ley'ä?

²⁴ Hangue ja ra Mäca T'ofo 'nará
'mehni Ajuä bi xipa ya xodyo ne bi
'ñembi: "Ya ja'lí nú'ü hingyá xodyo
ñama'ñü de Ajuä po rá ngue'ahü."

²⁵ Nubyá nura circuncisio go
gue'ä ngu 'nara seña nú'ä xa thuts'i
ja ri ndo'yohü ne go gue'ä ra nt'udi
de ra cohi nú'ä bi gohi Ajuä co ndu ri
dadahü ra Abrá. Nú'ä ra seña'ä da
max'ahü ndunthi 'bä gui 'yothü nú'ä
manga ra ley. Pe nu'bä hingui òthü
ngu manga ra ley, nu'bä ra nt'udi de
ra cohi ja ra uenda hinga ra nt'udi.

²⁶ Nehe nu'bä nú'ü ya ja'lí hingyá
xodyo nú'ü to'o hingui pe'tsa nuna
seña, nu'bä nú'ü pefi ya hoga 'befi ngu
nú'ü manga ra ley, nu'bä nehe'ü Ajuä
ma da hyandi gue ja ra uenda pe'tsa
nú'ä ra seña de ra cohi.

²⁷ Ne njabü nú'ä to'o hingrá xodyo,
ma da 'ñudi gue nu'i grá 'yot'ats'oqui,

ngue'ä nu'ä desde bi 'mhi xa gohi rá
ndo'yo ngu bi hyoca Ajuä nsi ra seña
pe xa 'yot'a ya hoga 'befi ngu nú'ü
manga ra ley, ha nu'lí guí pe'tsa ra
seña de ra cohi ne guí pe'tsa rá ley
Ajuä nt'ofo, pe hinguí òte nura ley'ä.
²⁸ Hangue ra xodyo xi majuani hingo
nú'ä de rá 'baitho, ne ra seña xi
majuani hingo nú'ä hnequi de thi ja rá
ndo'yo.

²⁹ Pe nu'ä xi majuani ra xodyo, gue'ä
nú'ä to'o òta Ajuä ja rá coraso, ha nu'ä
ra seña xi majuani, gue'ä nú'ä ja mbo
ja rá coraso 'na, nú'ä ra seña xa 'yot'a
Ajuä ja rá te 'na, hingue nú'ä t'òt'e ja
rá ndo'yo ngu xa nt'ofo ja ra ley. Y
nú'ü to'o xi majuani ya xodyo ngue'ä
òta Ajuä ja yá coraso, go gue'ü ma da
'ñe'tsua yá nsu Ajuä, hingo ya ja'lí.

3 ¹ Nu'bä, ¿te ma'ná ra mfats'i
pe'tsa ra xodyo? O ¿te ma

mfats'i häni de ja ra seña de ra cohi?
² Ndunthi ya mfats'i pe'tsa ya xodyo
nú'ä hingui pe'tsa nú'ü ma'ra ya ja'lí.
'Na de nuya mfats'i'ü gue'ä gue Ajuä
bi umba rá noya'ä pa go bi su'ü.

³ 'Ra de gue'ü himbi gamfri nú'ä bi
ñä'tuabi'ü Ajuä, pe nu'ä hingui ne da
'ñena gue Ajuä hinda ma da cumpli
nú'ä xa ñagui.

⁴ Hanja hina, nu'ä ma da cumpli
nú'ä xa ñagui. Ajuä hinga ma ga
ec'uambahü, ma'ná xá hñó ga beñhü
gue gatho ya ja'lí go ya c'uamba y
hingo Ajuä. Ngu manga ja ra Mäca
T'ofo habü sipa Ajuä njaua ne ena:

Ma da fädi gue go gue'i guí
manga majuani,
y ma gui ntate nú'ä ra pa da
'ñec'uamba'i ya ja'lí.

⁵ 'Nara ja'lí tsa da 'ñena njaua:
"Nu'bä ma ts'oquihü japi da hnequi
tengu rá hoga'mhi Ajuä, nu'bä ¿ha
gue ra hoga ts'atbi da castigoguihü?"
Njabü manga nú'ü ma'ra ya ja'lí,
hingo dí mangá.

⁶ Hina, nujá hinda za ga beñhü ngu
beñ'ü. Ngue'ä nu'bä di njabü ngu nú'ä

māñ'ü, nu'bú ¿hanja da za da 'yøt'a rata's'utbi'ä co ra ximhai?

⁷ 'Nara ja'i tsa da 'ñena njaua: "Nu'bú por 'nara nc'uamba ga mäga japi da hnequi rá nsunda Ajuä ngue'ä ja ri hnecni gue Ajuä cumplirá noya, nu'bú ¿ha gue rí 'ñepabi da castigui?"

⁸ Ne asta da za da 'ñena 'nara ja'i gue 'na da za da 'yøt'a nü'ä xá nts'o pa da nja ra hño. 'Ra xa guscagui ra nc'uamba y 'bai māñ'ü gue guehna dí udi. Nuya ja'l'ü rí 'ñepabi da secuabi 'nara castigo.

Gathoguihü dí tuhü ya thai

⁹ Hangue ¿te ga beñhü? ¿Ha gue ga beñhü gue nüjü dyá xodyohü ma'na dí 'buhü xá hño que ma'ra ya ja'i? Hina, hingui tsa; ngue'ä ya stá mä gue gathoguihü, ngu ya xodyo ngu nü'ü hingyá xodyo, gathoguihü dí ohü ja rá 'ye ra ts'oqui.

¹⁰ Hangue ra Mäca T'ofo enga njaua: Jo'o ni 'na nü'ä hindu tu ya ts'oqui. Haha, jo'o ni 'na.

¹¹ Jo'o ni 'nara ja'i nü'ä strá nt'axi rá mfeni,

ne jo'o ni 'na to'o di honi Ajuä.

¹² Gatho'ü ya ts'o'yøde, gatho'ü xa nts'oqui.

Ni 'na hingui øt'a xá hño, haha ni 'na.

¹³ Yá ne'ü xá nts'o, nja ngu 'nara nt'agui xots'i;

ne nzantho hate'ü.

Nehe xá nts'uni yá ne, nja ngu rá ne ra qu'enä nü'ä hote.

¹⁴ Pøni ya ts'one de yá ne, ne ya noya dega cue.

¹⁵ Co 'na tui nu'ü da ma hnëst'ihi pa da hyo yá miqu'eui.

¹⁶ Haburaza 'yo'ü øt'a ya nhuati ne tsogui ya ügui,

¹⁷ y hinxa bødi'ü hanja da 'møi'ü te rá 'ñentho.

¹⁸ Y nu'ü ni ts'ü hingui tsupabi rá cue Ajuä.

¹⁹ Nubyá dí pødihü gue nü'ä mangá ja rá ley ra Moise, mä pa nü'ü to'o 'bú ja nü'ä ra ley'ä pa da me'tsa yá tsa y da go'ta yá ne, pa njabü nü'ü ne gatho ma'ra ya ja'i de ra ximhai da dø'ma nü'ä ra castigo ma da hñani de Ajuä.

²⁰ Ngue'ä ni 'nara ja'i hinxa 'yøt'e gatho nü'ä manda ja ra ley. Hangue enga ja ra Mäca T'ofo gue Ajuä hindu ma da mä gue ni 'nara ja'i hingui tu ra ts'oqui, masque da 'møi'ra da 'ñena gue xa 'yøt'a ngu nü'ä mangá ra ley. Ngue'ä nu'äraza ra ley xo'tsuabi yá ts'oqui ya ja'i.

Ra mpøhø bí ehe po ra jamfri

²¹ Pe nubyá Ajuä xa 'ñudi 'nara hño pa ra meximhai, y nura hño'ä, nü'ä hanja grá 'buhü xá hño ja rá thandi'ä. Pe nura hño'ä hingui pe'tsi te da nu ni co ni 'nara ley, masque ja dí mähmä ja rá ley ra Moise ne ja nü'ä bi 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuä.

²² Nuna dønga hñona mä gue nu'ä tó'o camfri ra Zidada Jesucristo ya 'bui xá hño ja rá thandi Ajuä. Y nuna hñona ja pa gatho nuto da gamfri'ä, ngue'ä gatho ya ja'i mahyegui, gue dra xodyo gue hindra xodyo.

²³ Y gathoguihü dyá 'yøt'ats'oquihü, ne ni 'na de guecja hingui tsa ga 'yohü xá hño ngu ri ho Ajuä.

²⁴ Pe nu'ä xi ra hoja'i, hangue mä de rá pahase gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhü ngue'ä dí camfrihu ra Zidada Jesucristo. Ajuä tsa da mä njabü ngue'ä ra Zidada Jesucristo ya bi gutca ma thaihu.

²⁵ Ajuä bá pehna ra Zidada Jesucristo pa bi du ja ra pont'i ngu 'nara hñä'ti, pa bi hñaga ma ts'oquihü po rá mäca ji bi mani, pa njabü nü'ä tó'o da gamfri'ä ya hindu ma da zutua rá cue Ajuä. Njabü bi 'yøt'a Ajuä pa bi 'ñudi rá hogá ts'utbi, masque himi hnequihma ngue'ä po rá mäca pasencia hinxqui castiga ya ja'i nuya pa xqui thogui.

26 Ha nubyá, po rá du rá T'u, Ajuq bi 'ñudi rá hoga ts'atbi, ne nu'á mä gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'u to'o camfri ra Zidada Jesu.

27 Hangue nubyá hingui tsa to da 'ñets'i. 'Bu xa za 'na xa me ya hoga 'befi ngu nú'u mänga rá ley ra Moise pa xa mpöhöhmä, nu'bü xa zahmä xa 'ñets'i. Pe nuto ya hinte ma ts'oqui tu ngue'q xa gamfri ra Zidada Jesucristo, nu'á hingui tsa da 'ñets'i.

28 Ngue'q dí pahü xa hño gue Ajuq mä gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'u to'o camfri ra Zidada Jesu nsinque te da nu co ya 'befi de ra ley.

29 ¿Xi ha gue Ajuq go ra Ajuq nsøctho pa ya xodyo? ¿Ha hingrá Ajuq nehe pa nuya ja*'i* hingyá xodyo?

Häha, go gue'q ra Ajuq nehe pa gue'u.

30 Ngue'q 'nat'a Ajuq 'bu*i*, y nú'á mä gue ya hinte ma ts'oqui tu ya xodyo nú'u pe'tsa ra seña de ra cohi ja yá ndo'yo nú'bü camfri ra Zidada Jesucristo. Nehe go guet'q Ajuq mä gue nehe nú'u hingui pe'tsa ra seña ja yá ndo'yo ya hinte tu nú'bü camfri uü ra Zidada Jesucristo.

31 ¿Ha gue dí puthü rá ley ra Moise ngue'q dí udihü ra jamfri de ra Zidada Jesucristo? Hina, hinda za da feni njabü, ngue'q nujü ma'na dí umfü rá ts'edi nura ley'q.

Ra Abrá himbi mpöhö po nuya hoga 'befi bi 'yot'e

4 1 Xi ra Abrá nú'q ma mädi dadahü nujü dyá xodyohü, ¿te rá 'be da za ga beñhü 'bu de gue'q?
2 Nu'bü Ajuq xa mahmä gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu por yá hoga 'befi mi øt'e, nu'bü nu'á xa zahmä xa 'ñets'i. Pe hina, himbi za bi 'ñets'i ja rá thandi Ajuq.

3 Ngue'q ra Maca T'ofo enga njaua: "Ra Abrá bi gamfri gue mi ma da hñäni nú'q bi ñältuabi Ajuq, hangue Ajuq bi mä gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu."

4 Nu'bü 'nara ja*'i* øt'a 'nara 'befi, nurá thäha da t'umbi hingui t'umtho co ra hñäja*'i*; t'umbabi ngue'q xa mpefi ne thupi.

5 Pe nura ja*'i* to'o camfri Ajuq ne camfri gue hingue po yá hoga 'befi da za da mä Ajuq gue ya hinte ma ts'oqui tu, nura ja*'i* lä, Ajuq da mä gue ya hinte tu ngue'q bi gamfriü.

6 Nehe ra Davi xicjü gue Ajuq mänga nuna noyanä dega jäpi. Nu'á ena gue Ajuq mä gue 'nara ja*'i* ya hinte ma ts'oqui tu nsinque da 'yütua nguenda de yá 'befi.

7 Ra Davi bi 'yofo njaua:

Njapi ndunthi nú'q to'o xra pumba yá ts'oqui.

8 Häha, njapi ndunthi nú'q hingui mä Ajuq te xa 'yot'e.

9 Xi nuna ra noya dega jäpi mänga Ajuq, ¿ha gue mä pa gatho ya ja*'i*, o hönse pa nú'u pe'tsa ra seña de ra cohi bi gohi Ajuq co ya xodyo? Hina, nú'á mä pa gatho. Dí pädihü gue Ajuq bi mä gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá ngue'q bi gamfriü.

10 ¿Ha gue ra Abrá mi pe'tsa ra seña ja rá ndo'yo nura ora'q o hina? Hina, himi pe'tsta nú'q ra seña'q, mi 'buütho njabü.

11 Nura seña de ra cohi bi thu'tsua ja rá ndo'yo pe asta 'mefa; y nura seña'q gue'q ngu 'nara seyo bi hñänsuabi Ajuq pa da fädi gue ri muui nú'q xqui mäñ'q gue ra Abrá hinte ma ts'oqui mi tu ngue'q bi gamfri. Ajuq bi mä gue ra Abrá ya hinte mi tu ante da thu'tsua nura seña, y njabü ra Abrá bi ndada de gatho nú'u to'o camfri masque nu'ü hinxü me'tsa nú'q ra seña, pa njabü nehe'u Ajuq bi mä gue ya hinte tu'u.

12 Nehe ra Abrá bi ndada de ya ja*'i* to'o pe'tsa ra seña de ra cohi ne camfri, nú'u to'o hingue hönse pe'tsa ra seña pe nehe tenba rá jamfri ma dadahü ra Abrá nú'q to'o bi gamfri ante da thu'tsua ra seña.

Nuju ga hñhu ra hña'ti
nú'bu ga camfrihu

¹³ Ajuq bi ña'tua ra Abrá da umbabi ra ximhai ngu 'nara tsogui pa gue'a ne pa yá ja'i 'mefa de gue'a. Bi ña'tuabi pe hingue ngue'a xqui 'yota ra ndaxjua ley; nu'á bi ña'tuabi njabu ngue'a mi camfri ne ya hinte ma ts'oqui mi tu.

¹⁴ 'Bu nú'u to'o ri dena ra ndaxjua ley da gohui nú'a ra tsogui, nu'bu ra jamfri da boni gue hinte ri muui, ne nú'a ra hña'ti'a ma da njabutho.

¹⁵ Pe ra ley ri japi da hnequi rá cue Ajuq ngue'a dyá ts'o'yodehu, pe 'bu di otho 'nara ley, nu'bu ¿hanja gra ts'o'yodehu?

¹⁶ Hangue nura hña'ti de ra tsogui ja pa nú'u to'o camfri, pa njabu Ajuq da za da unga ra tsogui po rá hñoja'i. Ma dra t'umbi pa gatho yá ja'i ra Abrá, hingue hñonse pa nú'u to'o bi nte ja ra ley nepu bi gamfri, pe nehe pa nú'u to'o hinxia te ja ra ley ne bi gamfri ngu bi gamfri ra Abrá nú'a to'o go ra dada de gathoguihu núju dyá camfrihu.

¹⁷ Ngu manga ja ra Maca T'ofu gue Ajuq bi xipa ra Abrá ne bi 'ñembi: "Stá hux'a'l i pa gui ndada de ndunthi ya hnini." Hangue ja rá thandi Ajuq ra Abrá bi ndada de gatho nú'u to'o camfri. Y nu'á mi camfri gue Ajuq tsa da japi da yopa nte nú'u xa du, y ri manda nú'a hingui 'buitho, pa gue'a ja ra uenda ya 'bhi.

¹⁸ Ne masque ngu xmá hñei, pe ra Abrá mi camfri gue da zohø nú'a xqui xipabi Ajuq ne bi sigui bi dø'mi. Hangue njabu nu'á bi ndada de ndunthi ya hnini ngu nú'a xqui xipabi Ajuq ne bi 'ñembabi: "Ma da ndunthi ri batsi da 'mui."

¹⁹ Ra Abrá xi mi ja rá jamfri gue da me'tsa 'nará t'u. Nu'á himi jamasu ua ya mrá daqu'e*i*, masque mi ma da got'a 'na ntthebe njeya. Nixi himi

jamasu gue ra Sara nurá 'behñqa ya mrá daqu'e*i* nehe ne hinxqui me'tsa ni 'nara batsi.

²⁰ Pe de nú'a xqui hña'tuabi ni ts'u himbi 'be rá jamfri, nu'á ma'nu bi nja rá jamfri, ne bi nsunda Ajuq.

²¹ Ngue'a mi padi xá hño gue Ajuq mi ja rá ts'edi pa da 'yot'e ngu nú'a xqui ña'tui.

²² Hangue por gue'a Ajuq bi maq gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá, ngue'a ra Abrá bi gamfri'a.

²³ Pe nuya noya nú'u ena gue Ajuq bi maq gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá, himbi t'ofu hñonse pa ra Abrá;

²⁴ bi t'ofu pa guecaguihu nehe, ngue'a Ajuq maq mahyegui de guecju núju dí camfrihu'a. Dí camfrihu gue nu'á pe'tsa ra ts'edi pa bi 'yot'e bi yopa nte ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

²⁵ Nu'á bri da pa bi du po rá ngue ma ts'oquihu, ne bi t'ot'e pa bi yopa nte pa bi t'udi gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhu.

Ya hño nú'u pe'tsa ra gamfri ngue'a Ajuq xa maq gue ya hinte ma ts'oqui tu

5 ¹ Nubyá Ajuq xa maq gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhu ngue'a stá camfrihu'a, hangue ya dí 'buhu te rá entho con gue'a por ma Zidadahu ra Jesucristo.

² Nehe ngue'a dá camfrihu ma zi Hmuhu ra Jesucristo, hangue ya stá jonihu co Ajuq ra Dada ne stá tstuahu rá hñoja'iq. Y nubyá ya dí 'buhu ja nú'a ra hñoja'iq, ne dí tø'mhu co ndunthi ra johya nú'a ra pa ga 'buhu ja rá nsunda Ajuq.

³ Y hingue hñonse dí johyahu por gue'a, nehe rí 'ñepi ga johyahu ora dí thohu ya ts'othogui, ngue'a dí padihu gue ya ts'othogui ri jacju ga zedihu.

⁴ Y nu'bu ga zedihu, ga pønhu 'radyá hogu gamfrihu, y por guehna ma'nu da ndangui ma nthø'matehu.

⁵ Y nuna nthø'matenu hindu ma da njabutho nepu ga 'be ma tsahu, ngue'a

ra Måca Ndåhi nû'ä xa t'accaguihü xa 'ñutcahu xá hñö gue Ajuä mäcaguihü.

6 Dí pähü gue Ajuä mäcaguihü, ngue'ä ja nû'ä ra pa xqui beni'ä, bá pehna ma zi Hmuuhü ra Jesucristo pa bi du po rá nguecjü nûjü ndyá dädits'oquihü, ngue'ä nuju otho ma ts'edihu pa ga mpøhøsehü.

7 Xi xá hñei to da ne da du po rá ngue 'nará miqu'eiui nû'ä di ñothma xá hñö, pe ja ra ora da za 'na da rezga da du po rá ngue 'nara hoja'i.

8 Pe Ajuä xa 'ñutcaguihü tengü rá ndangui rá hmåte nû'ä pescahu, ngue'ä masque 'nandyá dädits'oquihü, pe bá pehna ma zi Hmuuhü ra Jesucristo pa bi du po rá nguecjü.

9 Y nûbya ya gue nu'ä bi du pa bi ñangaguihü co rá måca ji, ne ya hinte ma ts'oqui dí tuhu, nu'bá nubyá go dí tø'mhu gue nu'ä da ñangaguihü de rá cue Ajuä sta 'ñepu.

10 Nujü ndí ncontrahu co Ajuä, pe nubyá dí mädihi con gue'ä po rá du rá måca T'hü. Y nûbya stá mädihi con gue'ä, dí padihu gue ma ga mpøhøhu po rá te'ä.

11 Pe hingue hønse'ä, nehe nuju dí johyahü ndunthi ngue'ä dí 'bøhu xá hñö co Ajuä por nû'ä bi 'yøt'e ma zi Hmuuhü ra Jesucristo, ngue'ä por nû'ä bi 'yøt'e'ä ya stá mädihi co Ajuä.

Nû'ä bi 'yøtcahu ra Adá y nû'ä bi 'yøt'a ra Zidada Jesucristo pa guecjü

12 Hangue nu mi yøt'a ra ts'oqui gatho ja ra meximhai, bi yøt'i po nû'ä bi 'yøt'a 'nara 'ñøhø, y go gue'ä numa mædi dadahu. Nehe po rá nts'o'yøde'ä ra du bi yøt'i ja gatho ya ja'i, ngue'ä xa t'øt'a ra uenda gue gatho bi 'yøt'a ra ts'oqui.

13 Hangue ante da thuxa ra ley ya mi ja ra ts'oqui ja ra ximhai, pe nû'ü ya ts'oqui bi t'øt'e himbi thånga nguenda ngue'ä hinxqui thusta ra ley, ngue'ä hingui tsa da thånga nguenda ya ts'oqui nu habu otho ni 'nara ley.

14 Pe madi njabu, ra du bi ntate ja ya ja'i desde ra Adá asta ra Moise, masque nû'ü ya ja'i'ü himbi 'yøt'a ngu nû'ä ra nts'o'yøde bi 'yøt'a ra Adá. Nura Adá po nû'ä bi 'yøt'ase hangue bi nja ra du pa gathoguihü; njabu nehe bi 'ñehe ra Zidada Jesucristo bi 'yøt'ase pa bi nja ra te pa nzantho.

15 Pe nû'ä ra ts'oqui bi 'yøt'a ra Adá hinga ra dangui ngu nû'ä ra 'baha bi unga Ajuä dega hñøja'i. Po rá ngue rá ts'oqui 'nadra 'ñøhø bi nja ra du pa gatho, pe Ajuä po rá hñøja'i bá pehna 'nadra 'ñøhø nehe pa da unga ra te pa nzantho ngu 'nara 'baha pa gatho ya ja'i po rá hñøja'i nû'ä 'nadra 'ñøhø. Y nura 'ñøhø'ä go gue'ä ma Zidadahü ra Jesucristo.

16 Ra ts'oqui dí tuhu por nû'ä bi 'yøt'a 'nada ra ja'i hinga ra dangui ngu nû'ä ra 'baha xa t'acjü. Ajuä bi hñä'l'mba nguenda de nû'ä 'nadra ts'oqui, ne bi 'ye'mba ra du pa gatho ya ja'i; pe 'mefa Ajuä po rá hñøja'i bi unga nura 'baha'ä masque ya ja'i xi xqui 'yøthma ndunthi ya ts'oqui, pe Ajuä bi mä gue ya hinte ma ts'oqui mi tu.

17 Ya gue bi ntate ra du po nû'ä ra ts'oqui bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, pe nubyá nû'ü to'o xa hñani nû'ä ra 'baha xa unda Ajuä po rá hñøja'i y xa hñani nura noya gue nu'ü ya hinte ma ts'oqui tu, nu'ü ma go da nda'ü ja nû'ä ra te xa 'ñepu po rá ngue nû'ä bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, y nura 'ñøhø'ä go gue'ä ma zi Hmuuhü ra Jesucristo.

18 Hangue por nû'ä ra ts'oqui bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, Ajuä bi 'ye'mba ra du pa gatho ya ja'i, y nehe por nû'ä ra hoga 'befi bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, Ajuä ena pa gatho ya ja'i gue ya hinte ma ts'oqui tu'ü ne umbabi'ü ra te.

19 Po 'nara ts'o'yøde gá 'ñøhø, bi japi bi nts'oqui gatho ya meximhai, njabu nehe po 'nara hoga'yøde, ndunthi da t'embí gue ya hinte ma ts'oqui tu.

20 Pe 'mefa bi nja ra ley pa ma'na bi ndunthi ya nts'o'yøde. Y masque

xa ndunthi ya nts'o'yøde, ma'na xa ndangui rá hñojal'i Ajuá.
21 Masque ra ts'oqui xi bi ntatehma ngue'a bi nja ra du, pe ma'na bi ntate rá hñojal'i Ajuá, ngue'a po rá hñojal'i'a nu'á mä gue nuju ya hinte ma ts'oqui dí tuhu, ne xa 'racaguihu ra te pa nzantho po ma Zidadahu ra Jesucristo.

**Núju stá 'ueguehu de ra ts'oqui rí
 'ñepi ga 'buhu 'nara 'ra'yo te co
 ra zi Hmu Jesucristo**

6 ¹Xibya, ¿te ga mañhu? ¿Ha gue ga sigui ga ñothu ya ts'oqui pa ma'na da ndangui rá hñojal'i Ajuá pa guecju?
² ¡Hina! ¡Hinda za ga beñhu njabu! Nuju ma'met'o ndí ohu ja rá 'ye ra ts'oqui, pe nubyá ya stá pøñhu, ya hindí ohu ja rá 'ye, ja ra uenda ya stá tuhu. Nu'bú ¿hanja da za ga sigui ga ñothu ya ts'oqui?
³ ¿Ha gue hinguí pødihu gue núju stá nxistehehu stá 'nathohu co ma zi Hmuuhu ra Jesucristo, ne nura ora dá nxistehehu ja ra uenda dá tuhu con gue'a?
⁴ Nehe nú'a ra ora dá nxistehehu, ja ra uenda dá nt'aguihu ngu bi nt'agui'a ngu 'ñena stí tuhu nehe, pa ngu bi yopa nte'a de ja ra du po rá mäca ts'edi Ajuá rá Dada, njabu necaguihu stá yopa ntehu ma'r'yo pa ga 'buhu 'nara 'ra'yo 'mhi.

⁵ Ngue'a nu'bú stá 'nathohu con gue'a ngue'a ja ra uenda stá tuhu ngu bi du'a, nu'bú ma ga 'buhu 'nara 'ra'yo 'mhi ngu gra 'mhi'a, ngue'a ja ra uenda dá yopa ntehu ngu bi yopa nte'a de ja ra du.

⁶ Dí pødihu gue ma ndaxjua 'mhihu bi mpont'i mahyegui con gue'a, pa gue numa ndaxjua 'mhihu nú'a mi pepa ra ts'oqui, ngu ya xra huati pa ya hinga 'megohu de ra ts'oqui.

⁷ Ngue'a nu'a tó'o ya xa du, ya hingui o ja rá 'ye ra ts'oqui.

⁸ 'Bu stá tuhu mahyegui co ma zi Hmuuhu ra Jesucristo, dí camfrihu gue ga 'buhu con gue'a.

⁹ Ngue'a dí pøhü gue ma zi Hmuuhu to'o bi yopa nte de ja ya du, ya hingui pe'tsi te da yopa du'a, ne ra du hinda ma da yopa ntate de gue'a.

¹⁰ Ngue'a nu mi du'a, bi du 'na'quitho pa bi gutca gatho ma ts'oquihu, y ya hingui pe'tsi te da nu co ra ts'oqui. Y nubyá nu'á bi yopa nte y 'bui pa rá nsunda Ajuá.

¹¹ Njabu necju ga ñothu ra uenda gue ya stá tuhu ne ya hindí pe'tshu te ga nuhu co ra ts'oqui, ne ya dí 'buhu pa rá nsunda Ajuá ngue'a dí 'nathohu co ma zi Hmuuhu ra Jesucristo.

¹² Hangue ya oxqui hophu ra ts'oqui da sigui da manda ja ri ndo'yohu nú'u ma da du. Oxqui hophu da ja'ahu gui 'yøthu nú'a go da ne ri ndo'yohu.

¹³ Oxqui sigui gui pephu ra ts'oqui nú'a ja'ahu gui 'yøthu nú'a hingui ho. Nu'a gui 'yøthu, daphu ri tehu ja rá 'ye Ajuá pa gui 'yø'tuahu rá paha'a, ngue'a nu'ahu ja ra uenda ya xcá tuhu de ra ts'oqui ne xcá yopa ntehu ma'r'yo. Hangue daphu ri ndo'yohu ne ri ts'edihu Ajuá pa gui pephu rá 'befi'a.

¹⁴ Ngue'a nura ts'oqui ya hindí ma da nda de guecju, ngue'a ya hindí 'buhu ja rá hmanda ra ndaxjua ley, nubyá dí 'buhu ja rá hñojal'i Ajuá.

**Núju ndí ohu ja rá 'ye ra ts'oqui,
 'pa te ga yopa penjuni?**

¹⁵ Nde'bú, ¿ha gue ga ñothu ya ts'oqui ngue'a dí 'buhu ja rá hñojal'i Ajuá ne ya hindí 'buhu ja rá hmanda ra ndaxjua ley? ¡Hina! ¡Hinda za ga beñhu njabu!

¹⁶ Dí pødihu gue dyá 'begohu de nú'a to'o dí ñothu. Nu'bú guí ñothu ra ts'oqui go rá 'bego'ihu'a ne go gue'a da ja'ahu gui 'medihu. Ha nu'bú guí ñothu Ajuá go rá 'bego'ihu'a y nu'á da 'yøt'e pa gui 'buhu xá hñó ja rá thandi'a.

¹⁷ Pe jamadi Ajuá gue masque gá 'megohu de ra ts'oqui, pe nubyá ya

xcá ndahu pa gui 'yøtehu con gatho ri muihu ra nt'utuate xa t'u't'ahu.

¹⁸ Ajuq bi zin'ahu de rá 'ye ra ts'oqui nú'a ngui pephu, pa go gui peph'a ne gui 'yøthu xá hñó ngu ri hoqa.

¹⁹ Núna dí xi'ahu, dí hec'ahu ngu ya 'bego pa da zo ri mfenihu. Njabu ngu xcá ndahu pa gá 'megohu ja ra ts'oqui ne ngui nts'o'yødehu, njabutho nehe ndahu ja rá 'ye Ajuq pa gui 'yøthu nú'a xá hñó, ne gui 'buhu xá nt'axi.

²⁰ Nguetho nú'bu ngui 'megohu ja ra ts'oqui, himi tsa gui 'yøthu nú'a xá hñó.

²¹ ¿Te ma thaq gá hñihu de nú'u ya t'øt'e xmá nts'o ngui ñthu? Ha nubyá grí ntsahu de gue'u. Ngue'q nú'a ra thaq ri uni nú'u ya t'øt'e xá nts'o, go gue'q ra du.

²² Pe nubyá ya hingyá 'begohu de ra ts'oqui, ya gyá 'begohu de Ajuq, hangue ya xcá hñihu 'nara dangga thaq, y nura thaq'a go gue'q gui 'buhu xá nt'axi y rá ngats'i 'nara te pa nzantho.

²³ Nguetho nurá njut'i ra ts'oqui go gue'q ra du, pe nurá 'baha Ajuq go gue'q 'nara te pa nzantho nú'a da 'racju ngue'q drí 'nathohu co ma Zidadahu ra Jesucristo.

Dí 'buhu co ra Zidada, hingue dí 'buhu ja ra ndaxjua ley

7 ¹ Zi cuhu, nu'ahu guí padihu ya ley, gue mientras ra ja*l*'i te, pe'tsi da 'yøt'e ngu manga ra ley, pe 'bu da du, ya hina.

² Nja ngu 'nara 'behñq ra medinthati, mientras te rá dame pe'tsi da 'yøt'e nú'a manga ra ley dega nthati, pe nu'bu ya xa du rá dame, nura 'behñq'a ya hingui 'bui ja nura ley'q.

³ Pe nu'bu te rá dame, ne da meu ma'nra ra 'ñøhø, nura 'behñq'a da thu'mbabu ra zinga medinthati; pe nu'bu xa du rá dame, nura 'behñq'a ya hingui 'bui ja nura ley'q, ne hinda ma da thu'mbabu ra zinga medinthati masque da nthatui ma'nra ra 'ñøhø.

⁴ Njabu necaguihu ndí 'buhuhma ja rá hmanda ra ndaxjua ley. Pe nubyá ja ra uenda stá tuhu mahyegui co ra Zidada Jesucristo nu mi du'a, ne ya hindí 'buhu ja nura ley'q. Dá njahu ngu nú'a ra 'behñq bi du rá dame ne bi nthatui ma'nra, ngue'q nuju ya hindí 'buhu ja ra ndaxjua ley, ngue'q ya dá 'nathohu co ra Zidada Jesucristo nú'a to'o bi yopa nte de ra du. Y stá njahubu pa da za ga ñthu ya hoga 'befi pa rá nsunda Ajuq.

⁵ Ngue'q nú'bu ndí 'buhu ja ma ndaxjua 'muihu xá nts'o, nura ley ma'nra bi nupca ma mfenihu pa dá ñthu nú'u ya ts'onc'at'i ndí pe'tshu, y nú'u mri mpefi ja gatho ma ndo'yohu pa dá ñthu ya ts'oqui ne pa xa zixcahmahu ja ra du.

⁶ Pe nubyá ja ra uenda stá tuhu de ja ra ndaxjua ley, ngue'q ya hindí 'buhu ja rá hmanda nú'a ra ley'q. Ya hindí ohu ja rá 'ye ra ley, hangue nubyá da za ga pephu Ajuq co 'nara 'ra'yo mfeni nú'a bi 'racju ra Maca Ndahi, ne hingue ngu ma'met'o nú'bu ndí 'buhu ja rá hmanda ra ndaxjua ley ne ndí pephu ngu nú'a xqui t'ofo.

Ra ts'oqui nú'a dí haq

⁷ ¿Te ga beñhubya? ¿Ha gue ra ndaxjua ley tu ra thai de ra ts'oqui? ¡Hina! ¡Hinda za! Ngue'q go gue'q bi 'ñitcagui te rá 'be'q ya ts'oqui. Ngue'q hinduí padi hmaq ua ra ts'oqui pa dra hyocua nú'a te pe'tsi ma'nra. Dá padi asta nu mi 'ñengagui ra ley: "Oxqui hyoca nú'a hinga ri meti."

⁸ Pe nu ndá ñde nura hmanda'q, nuya ts'onc'at'i bi mpefi ja ma ndo'yo pa dá hyoque ndunthi ya t'øt'e, y njabu dá tu ra ts'oqui ngue'q hindá ñthe ngu nú'a manga ra ley, ngue'q nsi ra ley hingui tsa to da du ra ts'oqui.

⁹ Ma'met'o hinduí pahmaq ra ley, y ndí beni gue nduí 'bui xá hñó ja rá thandi

Ajuq. Pe nu ndá paqdi ra ley, gue'bú dá paqdi tengu rá ndaqgui ra thai ndí tu, ha nura ts'oqui ma'ná bi nja rá ts'edi pa bi cacagui ga pepi.

¹⁰ Njabu ra ley nú'q ñal'tui ra te pa nzantho pa to lo da cumplibi, bi 'ñutcagui gue ya dí nehi ra 'ñu pa ja ra du.

¹¹ Ngue'q ra ts'oqui mi cacagui ga ot'a nú'q mi hagahmá ra ley pa hinga ot'e, hangue ra ley bi condenagui ga tu po rá ngue ra ts'oqui.

¹² Hangue ra maca ley xá nt'axi y nú'q ri manda'q go gue'q xá nt'axi ne xá hñó y ot'a ra hoga ts'utbi.

¹³ Nu'bé, ¿ha gue nú'q ra hoga ley go gue'q bi 'yotca 'nara 'ñu pa xa zixca ja ra du? ¡Hina! ¡Hinga beñhu njabu! Ngue'q nuya ts'oqui stá ot'e go gue'u bi 'yotcagui nura 'ñu pa xa zixcahmá ja ra du. Y njabu xa faqdi que nura ts'oqui xi ra cate, ngue'q por nú'q ra hoga ley, ra ts'oqui bi jaqui dá 'medihmá. Hangue po ra ley bi hnequi gue ra ts'oqui nts'edi xá nts'o.

¹⁴ Dí paqdi hu gue ra ley bá ehe de mahets'i. Pe nugui drá ja'l'i dega ximhai, ne dí o ja rá 'ye ra ts'oqui, hangue otho ma ts'edi pa ga ot'a ngu nú'q ri manda ra ley.

¹⁵ Nugui hindí paqdi nú'q dí pefi, ngue'q hingo xi ma paha nú'q dí pefi, pe nú'u ya 'befi dí utsa xcá thmfri ya dá ot'e.

¹⁶ Y nu'bu dí ot'e nú'q hingo ho ne hingo ma pahaga, nu'bu numa pahaga ri nthe ngu manga ra ley, ngue'q ra ley mangue hinxá hñó nú'q dí ot'e, hangue dí handi gue ra ley xá hñó.

¹⁷ Hangue njabu hingo de guecse dí pefi nuya t'l'te. Nuya ts'onc'at'i dí pe'tsi ja ma ndo'yo, go gue'u ri jaqui dí ot'a njabu.

¹⁸ Y nugui dí paqdi gue hinte ma t'l'te xá hñó dí ot'e ja ma ndaqjua 'mui, ngue'q ga nehmá ga ot'e nú'q xá hñó pe hingui tsa ga ot'e.

¹⁹ Nguetho nura hñó dí ne ga ot'e, hindí ot'e, pe nú'q xá nts'o ne nú'q

hingo ma paha pa ga ot'e, nu'q go gue'q dí ot'e.

²⁰ Pe nu'bu nugui ga ot'e nú'q hingo dí ne, nu'bu hu, hingo dí pefi nura 'befi'q, nuya ts'onc'at'i dí pe'tsa ja ma ndo'yo go gue'u ri jaqui dí ot'a njabu.

²¹ Hangue dí paqdi gue nzantho ri ndaq 'nara ts'edi ja ma ndo'yo, y ri mpefi njaua: 'bu dí ne ga ot'a nú'q xá hñó, hingui tsa ngue'q nzantho go dí ot'a nú'q hingui ho.

²² Ngue'q nugui de ja ma mfeni dí ho rá ley Ajua,

²³ pe ja 'nara ts'edi ma'nal'ño nú'q ri ndaq ja ma ndo'yo. Nura ts'edi'q ri ntuncui ma paha, ne nzantho jaqui ga ot'a ya ts'oqui pa ma'ná rí datc'agui'q.

²⁴ ¡Huecategui! Xibya, ¿to da ñangagui de nuna ts'edi ri ndaq ja ma ndo'yo nú'q tsixcagui pa ja ra du?

²⁵ Jamadi Ajuq gue ya bi ñangagui'q po ra Zidada Jesucristo. Guehna nú'q dí maq: nugui de ma paha dí ne ga pepabi rá ley Ajua, pe rá ts'edi ra ts'oqui ri ndaq ja ma ndo'yo.

Ra te nú'q ja po rá ts'edi ra Maca Ndahi

8 ¹ Nubyá, Ajuq ya hinda ma da condenaguihu ni 'na de guecju nú'u drí 'nathohu co ra Zidada Jesucristo ne dí 'yohu ngu nú'q utcahu ra Maca Ndahi, y ya hindí ot'uahu rá paha ma ndo'yohu.

² Ngue'q Ajuq xa ñangaguihu de rá ts'edi ra ts'oqui nú'q mi tsixcahu ja ra du, y nubyá ra Maca Ndahi go gue'q ri mandaguihu ne tsixcahu ja ra 'ra'yo te ngue'q drí 'nathohu co ra Zidada Jesucristo.

³ Ra ndaqjua ley mi xicju ndunthi ya 'befi pa stá othu hmah, pe himbi za bi maxcahu pa stá othu ngue'q ndí ot'uahu rá paha ma ndo'yohu. Pe Ajuq hu, xa maxcahu ngue'q bá pehna rá T'u, bi 'fie bi nja'i ngu nú'u dyá 'yot'ats'oquihu pa bi za bi unga rá maca ndo'yo po ma ts'oquihu, y njabu

Ajuq bi hñacua rá ts'edi ra ts'oqui pa hinda sigui da ndq ja ma ndo'yohu.

⁴ Ajuq bi 'yot'a njabu pa da za ga ñth ya hoga 'befi ngu ri manda ra ndaxjua ley, ngue'q nubyá go dí ñth ngu nû'q rá paha ra Mäca Ndähi, y ya hindí ñth nû'q go rá paha ma ndo'yohu.

⁵ Ne dí pädihu nu'q tó'o ñth tua rá paha rá ndo'yo, hñense oda rá mfeni nû'q go da ne rá ndo'yo, pe nu'q tó'o ñth tua rá paha ra Mäca Ndähi, nu'q ha, oda rá mfeni hanja da 'yot'uá nû'q ri ho ra Mäca Ndähi.

⁶ Nguetho nu'q tó'o hñense oda rá mfeni ra ndaxjua 'müi go gue'q ma da 'medi. Pe nuto oda rá mfeni da 'yot'e ngu nû'q ri ho ra Mäca Ndähi, nu'q pe'tsa ra te nzantho ne 'büi te rá 'ñentho.

⁷ Nguetho nu'q tó'o oda rá mfeni ra ndaxjua 'müi, go gue'q ri ncontraui Ajuq, nguetho hingui ñte rá ley Ajuq ha nixi hinda za da 'yot'e.

⁸ Nu'q tó'o ñth tua rá paha rá ndo'yo, hingui tsa da 'yot'e ngu nû'q ri ho Ajuq.

⁹ Pe nu'ahu ya xcá tsohubu nuri ndaxjua 'müihu, ne ya hinguí ñth tua rá paha ri ndo'yohu. Nubyá guí ñth tua rá paha ra Mäca Ndähi ngue'q nu'q 'büi ja ri corasohu. Y nu'q tó'o hingui pe'tsa ra Mäca Ndähi nû'q bá pehna ra Zidada Jesucristo, nura ja*'i*q hingo rá meti ra Zidada Jesucristo.

¹⁰ Pe 'bü ra Zidada Jesucristo 'büi ja ri corasohu, masque ri ndo'yohu xa t'e'mbi da du po rá ngue ra ts'oqui, pe nuri ndahihu ma da 'müi pa nzantho ngue'q ya hinte ma ts'oqui guí tuhu.

¹¹ Ajuq to'o bi japi bi yopa nte ra Zidada Jesucristo, go gue'q ma da japi da yopa nte ri ndo'yohu nehe ngue'q ra Mäca Ndähi 'büi ja ri corasohu. Nû'q ri ndo'yohu xa du, Ajuq ma da japi da yopa nte po ra Mäca Ndähi nû'q 'büi ja ri corasohu.

¹² Hangue ringue'q zi cuhu, hingui mahyoní ga ñth ubihu rá paha ma

ndo'yohu ngue'q ya hindí 'bühu ja rá hmunda'q.

¹³ 'Bü go gui ñth tuahu rá paha ri ndo'yohu, nu'bü ma gui tuhu. Pe nu'bü co rá ts'edi ra Mäca Ndähi gui hñacju ya ts'ot'ot'e de ri ndo'yohu, nu'bü hingui ma gui tuhu.

¹⁴ Nguetho gatho nû'q to'o ñth e ngu nû'q utuabi ra Mäca Ndähi, go gue'q yá bätsi Ajuq.

¹⁵ Nura Mäca Ndähi bi t'acju pa ya hingui 'megohu ja ra ts'oqui, hangue njabu ya hingui yopa ntsuhu. Nura Mäca Ndähi bi t'acju go gue'q bi 'yot'e pa dyá bätsiguihu Ajuq. Hangue po rá ts'edi ra Mäca Ndähi dí emfu Ajuq: "¡Ma hmäca Dada'ihe!"

¹⁶ Nguetho ra Mäca Ndähi gue'q damajuqni ja ma ndahihu gue yá bätsiguihu Ajuq.

¹⁷ Y dí pähu gue nuya bätsi gatho nû'q te pe'tsa yá dada go yá meti nehe. Hangue necju nehe ma metihu nû'q te pe'tsa Ajuq, y mahyegui co ra Zidada Jesucristo ma ga hñihu nû'q ma da 'racju Ajuq ngu 'nara tsogui, pe mahyoni ga tsethu ya thogui ngu bi zeta ra Zidada Jesu, pa nehe da za ga 'bühu ja rá nsunda con gue'q.

¹⁸ Dí pädi gue nuya ts'othogui dí thohu nuya pabya ni ts'u ri nhycuauí rá ndangui de nû'q ra nsunda ma ga hanthu 'mefu.

¹⁹ Gatho nû'q xa hyoca Ajuq, ja ra uenda ngu töbgahu co ndunthi ra johya nu xcrá hnequihu ja rá nsunda Ajuq nû'q yá bätsiguihu'q.

²⁰ Gatho nû'q te xa hyoca Ajuq xmá hñohma pe 'mefu bi ts'oqui. Pe hingo de yá pahasehe'u, go rá paha Ajuq pa bi njabu, pe nu'q bi 'yé'mbi gue da yopa hogui 'mefu.

²¹ Y nura pa'q ma da uadi yá nzabi de gatho nû'q te xa hyoca Ajuq, ngue'q ma da yopa hogui ma'ra'yo. Hangue gatho nuya t'ot'e ja, ya hinda ma da 'yo ja rá 'yé ra ts'oqui nu sta zixcaguihu Ajuq de nuna ra ts'oximhai

pa grá 'buhu ja rá nsunda nujú yá batsiguihu'á.

22 Dí pahu gue gatho nú'á bi hyoca Ajuá, astabya ri sufri ngu ri sufri 'nara 'behñá ma da 'má rá zi batsi, pe nu sta thogui yá uegui'á, ma da haxamahai.

23 Y hingue hónse nú'u ya t'ot'e bi hyoca Ajuá, necjú nehe drí tsahu ya uegui, ne dí ga'tsihu, pe Ajuá xa 'racjú ra Macea Ndáhi ngu 'nara seña de ra johya ma ga pe'tshu, hangue dí tó'mhu gue nu xcrá 'buhu ja rá nsunda Ajuá ma da 'ñudiguihu gue yá batsiguihu'á co ma ndo'yohu strá nsunda nsi ra nzabi ni ra uegui.

24 Nu ndá mpóhóhu bi t'acjú ra nthó'mate gue ma ga 'buhu habu xá nsunda. Pe nu'bú ya dí hanthu nú'á xa sicjú ga tó'mhu, nu'bú ya hinga mahyoni ga ndó'mhu ngue'á ya dí hanthu.

25 Pe nu'bú dí tó'mhu nú'á hindí handathohu, nu'bú pe'tsi te ga tó'mhu asta hinga hanthu.

26 Nehe ra Macea Ndáhi 'bui pa da maxcahu, ngue'á de guecseguihu otho ma ts'edihu pa ga tsethu. Ngue'á nujú hindí pahu te ga aphu Ajuá nixi hanja ga ñahu con gue'á. Pe ra Macea Ndáhi ri jacjú ga ngá'tsihu masque hinda za ga mañhu te ga mañhu, nu'bú ra Macea Ndáhi ri bantebi Ajuá por guecjhú.

27 Y Ajuá nú'á pátca ma mfenihu, padi nú'á adi ra Macea Ndáhi ngue'á adi ngu nú'á rá macea paha Ajuá y ri bantebi Ajuá pa yá gamfri'á.

Ma ga ntatehu co rá mfats'i Ajuá

28 Núju xa zoncaguihu Ajuá ngu nú'á xqui beni maya'bú, ne dí madihu'á, dí padihu gue nu'á ri supca ma tehu pa gatho nú'á da 'fiepcaguihu go pa ma hñohu.

29 Ngue'á Ajuá ya mi pácaguihu desde ra mudi, hangue nu'á bi huancahu ne bi hñuxcahu pa ga 'buhu ngu gra 'má rá T'ú, pa njabu nura T'ú'á dra cu madá de gathoguihu dyá cuhu.

30 Nujú bi hñuxcahu Ajuá pa ga 'buhu ngu gra 'má rá T'ú, y hingue hónse'á, nehe bi zocjú pa dá camfrihu'á. Y hingue hónse'á, nehe bi xicjú gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhu. Y hingue hónse'á, nehe ma da zixcaguihu ja rá nsunda.

31 Nubyá, ya dí pahu gue Ajuá 'bui con guecjhú, nu'bú ñhanja da za to da dacaguihu? Hinda za.

32 Ajuá bi unga rá 'ra T'ú pa bi du po rá nguecjhú. Nu'bú ñha gue hinda 'racjú nehe mahyegui con gue'á gatho ma'ra te dí hoñhu?

33 ¿To'o da za da mambgahu nujú yá hmadihu'á Ajuá? Jo'o, ngue'á Ajuá go guese'á xa mā gue ya hinte dí tuhu.

34 ¿To'o tsa da condenaguihu? Jo'o, ngue'á ra Zidada Jesucristo go gue'á bi du por guecjhú, y 'mefa bi yopa nte, y nubya bí 'bui ja rá nsu ja rá 'ñei Ajuá, y ja guehni brí bantebi Ajuá por guecjhú.

35 ¿Nda'á gue'á tsa da 'uegaguihu de rá hmáte ra Zidada Jesucristo? ¿Ha gue ya ts'othogui, o ya dumui, o ya njute, o ra thuhu, o ra 'ñáhe, o ra ntsu, o ra du? Hina, ni 'na.

36 Ngu mangá ra Macea T'ofo habu enajaua:

Nuje stá camfrí'ihe, hangue
nzántho t'ebgaguihe da thoje
ngu 'nara zi deti ho ra hyomgø.

37 Pe de gatho nú'á dí thohu, xi dí tatehu po nú'á to'o ri macaguihu.

38 Hangue dí pahu gue jo'o ni 'na to'o da za da 'uegaguihu de rá hmáte Ajuá, nixi nú'bú ga tuhu, nixi núbya dí tehu, nixi ya enxe, nixi ya ndá gá enxe, nixi nú'á jabya mapaya, nixi nú'á ma da nja 'mefa,

39 nixi nú'á ja mañá de mahets'i, nixi nú'á ja ri ga'ti de ra ximhai; ni 'na de nú'u xa hyoca Ajuá, hinda za da 'uegaguihu de rá hmáte'á nú'á pescahu ngue'á dí 'nathohu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

Ajuá xa huahna ya me Israel

9 ¹ Nugui, nú'a dí ma, dí māŋga majuāni ngu rí 'ñepcagui ngue'a dí camfri ra Zidada Jesucristo.

Hangue nú'a ma ga mā hingrá nc'uamba. Nu ja ma mfeni dí pādi xá hñó gue dí māŋga majuāni ngue'a go ra Māca Ndāhi xicagui gue nú'a dí mā gue'a majuāni.

² Xi 'raca 'nara ntsø'mi y nzāntho zonga ma mfeni.

³ Nugui, ga nehma gue masque go ga 'mediga de rá thandi ra Zidada Jesucristo, qué pa da mpōhō ma'ra ma mixodo'be nú'u hinxa gamfritho ra Zidada Jesucristo.

⁴ Nú'u go gue'u ya me Israel. Ajuá bi hñuts'i'u pa dyá bātsi'a, ne mi utuabi'u rá māca nsunda'a ja rá ndanijá'u, ne bi gohui'u 'raya cohi. Nehe bi umbabi'u ra māca ley, ne bi 'fiutui hanja da xōcambeni'a ja rá nija'u. Nehe Ajuá bi ña'tuabi'u ya hñal'ti.

⁵ Nuyá xita'u go gue'u ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo ne yá t'u, y ja nuya ja'l'i ja bi 'ñe bi njá'ini ra Cristo nú'a bá pehna Ajuá pa da nda, y nu'a go gues'e'a Ajuá, y go gue'a rá meti gatho nú'a te ja ne 'bui. Drá nsunda'a pa nzāntho. Njabu gue'a.

⁶ Pe hiní 'ñepi ga beñhü gue Ajua hinxa cumpli rá noya co ra hnini Israel, ngue'a Ajuá xqui ña'tuabi da japi nura hnini'a, pe hingue gatho ya me Israel go gue'u rá hnini Ajuá.

⁷ Masque bi 'mái ndunthi yá 'beto yá mbong'beto ra Abrá, pe hingue gatho'u t'ot'a ra uenda gue yá bātsi majuāni, hñense nú'u yá bātsi ra Isaac. Ngue'a ja ra Māca T'ofo ena gue Ajua bi xipabi ra Abrá njaua: "Go dri 'beto yá bātsi ra Isaac."

⁸ Nubyá ne da 'ñena gue hingo gatho nuya bātsi de rá ji ra Abrá go gue'u yá bātsi Ajuá, pe hñense nú'u bi 'mái dega hñal'ti ngu bi 'mái ra Isaac.

⁹ Guehna ra hñal'ti bi ña'tuabi ra Abrá,

bi 'ñembabi Ajuá: "Rijeya ngubya, ma ga yopa ehe ga c'a'ts'a'i, ha nura Sara ma da me'tsa 'nará t'u."

¹⁰ Y hingue hñense ra Isaac bi huahna Ajuá, nehe ra Rebeca bi 'mái yoho yá t'u de 'nadra dada, go gue'a ndu ma xitahu ra Isaac, y de nú'u yoho ya t'u, 'natho bi huahna Ajuá nehe.

¹¹ Y nú'bú hinxqui 'mūitho nú'u ya t'u ne hinte xqui 'yot'atho nú'a xá hñó o nú'a hinxá hñó, Ajuá ya xqui huahna 'na de gue'u, pa njabu da hnequi xá hñó gue nu'á huahna ya ja'l'i hingue po yá 'befi'u pe po nú'a xa beni'a, ngue'a nu'á zohni nú'a to'o go da ne'a.

¹² Hangue ante da 'mái nú'u yoho ya t'u, Ajuá ya xqui 'ñembabi yá nāna njaua: "Nura cu madá ma da mepi nú'a mbatsi."

¹³ Y ja ma'na ra xeni de ra Māca T'ofo ma mahyegui habu Ajuá ena njaua: "Dá mādi ra Cobo ha nura Esaú dá utsa."

¹⁴ Nu'bú ¿xi te ga māñhübya? ¿Ha gue ga eñhü gue Ajuá hingui ot'a ra ts'utbi xá hñó? Hina, hinga beñhü njabu.

¹⁵ Ngue'a go gues'e'a pe'tsa ra nsequi, hangue bi 'ñemba ra Moise njaua: "Nugui dí huequi nú'a go ga ne ga huequi."

¹⁶ Hangue dí pahü gue 'nara ja'i hingui tsutua rá hmate Ajuá ngue'a go da nese ra ja'l'i, nixi ngue'a da 'yot'ase ra ts'edi. Hina, go Ajuá beni sehe to'o gue'a ma da huequi'a.

¹⁷ Nehe ja ra Māca T'ofo xa t'ofo gue Ajuá bi xipabi ra Faraó nú'a mrá nda Egipto, y bi 'ñena njaua: "Stá hux'a'i pa guí nda, ngue'a dí ne da hneca ma ts'edi ja gue'i pa da fādi to'ogui ne tengu ma ts'edi ja gatho ra ximhai."

¹⁸ Hangue ringue'a dí pahü gue Ajuá ri huequi nú'a go da ne'a y ri japi da necio nú'a go da ne'a.

¹⁹ Nu'bú, da ne 'nara ja'i da 'ñengui: "Nu'bú ¿hanja Ajuá ri condena ya ja'l'i? ¿To'o gue'a xa c'a'tsuabi nú'a rá paha'a?"

20 Pe nugui ga th̄atubi'i^q ne ga embi:
“¿To'o'igue pa guí nō'tua Ajuq? 'Nandi
gue ra ts'e dega dohmi ma da nō'tuabi
nú'^q to'o bi hyoqui ne da 'ñembi: ‘¿Pa
te xcá hogagui njaua?’

21 Nura hyocatraste tsa da hyoca
nú'^q go da ne. Nu'á h̄a ra ts'edi pa
da hyoca de 'nadra b̄ohai 'nara ts'e
dega nsu y nu ma'na pa ra 'befi
hingue dega nsu.”

22 Njabu nehe Ajuq masque mi ne
xa 'ñudi gue ja rá ts'edi^q ne nu'á ri
castiga ya ts'o'm̄hi gá ja*i*, pe nu'á
desde maya'b̄u xa me'tsuabi ndunthi
ra pasencia ya ts'o'm̄hi gá ja*i*, pe
'mefa ma da castiga'ü ngu xa beni y
ngu nú'^q rí 'ñepabi'ü.

23 Nu'á bi 'yōt'a njabu pa bi 'ñudi
tengu rá ndangui rá nsunda ja guecjü,
ngue'ü xi xa mescaguihu ra nthecate
nújü to'o xa beni desde maya'b̄u ma
ga 'buhu 'nadbu ja rá nsunda'ü.

24 Nu'á xa zoncahu pa ga 'buhu con
gue'ü, masque dyá xodyohu o hindyá
xodyohu.

25 Ra b̄adi Osea bi 'yofo de guehna ja
ra Maça T'ofo gue Ajuq bi 'ñena njaua:

Ma ga hu'mbabí gue ma hnini
nú'^q hingue ma hninihm̄a,
y nú'^q hinduí m̄adihm̄a, go
gue'ü ma ga m̄adi.

26 Nu habu bi t'embabi ya ja*i*
njaua: “Nu'ahu hingo ma
hninihu”,
nuni ja guehni ma da
thu'mbabí gue go gue'ü yá t'ü
Ajuq nú'^q te.

27 Nehe ra b̄adi Isaía bi m̄a de ra hnini
Israel, y bi 'ñena: “Masque ya me
Israel da ndunthi ngu rá ndunthi ra
'bomu ja ra ñangá ndehe, pe hustohoh
to'o ma da mpōhō de gue'ü.

28 Ngue'ü Ajuq masechto da huata
ndunthi de gue'ü ngu nú'^q xqui
'ye'mbi asta hindu gohi 'na zi t̄uitho.”
29 Nehe go guet'ü ra Isaía bi 'yofo
'met'o ja ma'na ra xeni de rá t'ofo'ü,
ne bi 'ñena:

'Bü Ajuq nú'^q ri nda de ya
mundo enxe mahets'i hinxa
huegaguihu ne hinxa
zogaguihu hm̄aq 'raya ja*i*,
nu'b̄ stá njahu ngu bi njra
hnini Sodoma ne Gomorra
nú'^q bi nhuati gatho.

Ya me Israel ne ra m̄aca hoga t'øde

30 Nu'b̄ dí pahabya gue ya ja*i*
hingyá me Israel nú'^q himbi 'yōt'a ra
ts'edi pa da 'm̄hi xá hño co Ajuq, go
gue'ü ya 'b̄hi xá hño con gue'ü,
ngue'ü ya xa gamfribi rá noya'ü.

31 Pe nuya me Israel mi øt'a ra ts'edi
pa da 'yōt'a nú'^q m̄anga ra ndaxjua ley
pa xa 'm̄uhm̄a xá hño co Ajuq, pe nu'ü
himbi za bi 'm̄hi xá hño con gue'ü.

32 ¿Hanja himbi za bi 'm̄hi xá hño?
Himbi za ngue'ü mi honi da 'm̄hi xá
hño co Ajuq hōnda po ya 'befi nú'^q
m̄anga ra ley pe hingue po ra jamfri
de ra Zidada Jesucristo. Hangue nu'ü
bi hñaxa 'nara mfe'tse ja nú'^q xa
t'embabi “ra Mfe'tsado.”

33 Ngu ena Ajuq ja ra Maça T'ofo:

Dí pegui nuni Sión 'nara do pa
da mfe'tsa ya ja*i*, 'nara dāngā
do nú'^q japi da dagui,
pe nu'ü tó'o da gamfri'ü hindu
ma da 'be rá tsa, ngue'ü nú'^q
xa gamfri gue'ü majuaní.

10 1 Zi cuhu, xi dí ne con gatho
ma coraso gue da mpōhō ra
hnini Israel, y gue'ü dí apabi Ajuq.

2 Dí damajuani de gue'ü gue xi øt'a ra
ts'edi pa da deni Ajuq, pe hingui øt'e'ü
co ra mfadi.

3 Ngue'ü nu'ü hingui tso yá mfeni nú'^q
xa m̄anga Ajuq de hanja da za da 'm̄hi
xá hño ja rá thandi'ü, ne nu'ü ri
'ramanu de gues'ü pa da 'm̄hi xá hño
hm̄aq ja rá thandi'ü, hangue nu'ü
fe'tsuabi nú'^q m̄a Ajuq.

4 Ngue'ü pa nú'^q to'o camfri ra Zidada
Jesucristo ya hinte ri muui ra ndaxjua
ley pa da za da 'm̄hi xá hño ja rá
thandi Ajuq.

5 Ra Moise bi mä de nú'ü to'o da demba ra ndaxjua ley pa da 'mwi xá hñó ja rá thandi Ajuä, ne bi 'ñena gue nu'ä tó'o da 'yöt'e gatho ngu nú'ä mängä ra ley, go gue'ä da züdi ra te ngue'ä xa 'yöt'e gatho ngu ri manda.

6 Pe nu'ä tó'o da gamfri ra Zidada Jesucristo pa da 'mwi xá hñó ja rá thandi Ajuä, ja ra Mäca T'ofo manga njaua: "Oxqui bensehe njaua ja ri coraso ne gui 'ñena: ¿To'o da za da bøxa ja mahets'i? —nuna guehna pa da tsincahü ra Zidada Jesucristo.

7 Nixi oxqui bensehe njaua ja ri coraso gui 'ñena: ¿To'o da za da gai asta habü bí 'bü nú'ü xa du?" —nuna guehna pa da yopa tsi ra Zidada Jesucristo de ja ya du.

8 Nu'ä xá hñó gui beni, ngu nú'ä mängä ra Mäca T'ofo ne ena: "Ya xcá 'yöde nú'ä xa mängä Ajuä, y nú'ä xa mäñ'ä xa zo ja ri mfeni, y nu'ä go gue'ä ya xcá mä." Njabü mängä ra Mäca T'ofo. Y nú'ä xa mängä Ajuä go guehna ra noya dega jamfri dí mäñhu, ne ena njaua:

9 Nu'bü gui mä gue ra zi Hmu Jesu go gue'ä ri Hmu, ne 'bü gui camfri ja ri coraso gue Ajuä ra Dada bi 'yöt'e pa bi yopa nte'ä de ra du, nu'bü ma gui mpöhö.

10 Ngue'ä nu'bü ga camfrihu ja ma corasohü, nu'bü Ajuä ma da mä gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhü, y nu'bü ga mäñhu gue dí camfrihu ra zi Hmu Jesucristo, nu'bü ga mpöhöhu.

11 Ngue'ä enga ja ra Mäca T'ofo njaua: "Nu'ä tó'o da gamfri'ä hindä ma da 'be rá tsa, ngue'ä nú'ä camfri gue'ä majuani."

12 Ra Mäca T'ofo bi 'ñena gue nu'ä tó'o da ne da gamfri, dá gamfri, ngue'ä otho ni 'nara nthahni dega xodyo ni nú'ü hingyá xodyo, ngue'ä ra Zidada go gue'ä ra Zidada pa gatho, nehe ra memati'ä pa gatho nuto da hyomba rá mfats'i'ä.

13 Ngue'ä ra Mäca T'ofo ena gue gatho nuto da 'yapa ra Zidada da mpöhö, da pöhö'ä.

14 Pe ¿hanja da za da 'yapabi 'na gue da pöhö 'bü hingui camfri gue 'bui? Y ¿hanja da za da gamfri 'bü hinxa 'yöde de gue'ä? Y ¿hanja da 'yöde 'bü jo'o to'o da xipabi?

15 Y ¿hanja da za to'o da ma da mäñba rá noya Ajuä 'bü hinto xa mehní? Y ya xa 'behni nú'ü to'o mäñba rá noya Ajuä, ngue'ä enga ja ra Mäca T'ofo: "¡Hangu ra johya dí pe'tshü ngue'ä xa zöhö nú'ü to'o bra hñä 'nara hoga t'öde gue gatho ma da 'mwi te rá 'ñenthö!"

16 Pe hingue gatho ya ja'i xa ne xa 'yöde ra mäca hoga t'öde. Ngu xqui mängä ra bädi Isaía maya'bü, ne bi 'ñena: "Zi Hmu, hinxa ne to xa gamfri numa noyahü."

17 Hangue pa da za da gamfri 'na, mahyoni da 'yöde 'na, y mahyoni dra hmä de ra Zidada Jesucristo pa njabü da nt'öde de gue'ä.

18 Pe dí ena: ¿Ha gue hinxa 'yöde'ü? ¡Haha, xi majuani ya xa 'yöde'ü! Ngue'ä enga ja ra Mäca T'ofo:

Gatho ja ra ximhai xa nt'öde yá noya'ü.

Haha gatho maxögue ra ximhai xa njabü.

19 Ma'na'qui dí mä: ¿Ha gue himbi unga nguenda ya me Israel? Haha, bi unga nguenda, ngue'ä ra Moise bi mä rá mudi gue Ajuä bi 'ñena:

Nugui ma ga japi nú'ü ya ja'i hingo ma hnini hmä, y nu'ahü ma da zöt'a ri muihü por gue'ä.

Por nuya japi ma ga umba ya 'ñamfädi gá ja'i, nu'ahü ma da bø ri cuehü.

20 Nepü ra bädi Isaía himbi ntsu bi mä gue Ajuä bi 'ñena njaua:

Nu'ʉ himi hongagui go gue'ʉ bi
zucagui,
ha nu'ʉ himri 'ñanigui dá ma
dá tsudiga'ʉ.

21 Nehe bi 'ñena de ya me Israel gue
Ajuɑ bi 'ñena njaua: "Nugui hindá
tsaya dá zofo nuya ja'i pa xa
ñobrihmɑ, pe nu'ʉ himbi ne bi 'yode
ngue'ɑ xi ya ts'o'yode ne ya nöt'e."

**Ajuɑ bi huahna 'raya me Israel hangue
nu'ʉ bi mpøhø**

11 ¹ Nu'bú, ¿ha gue ga beñhʉ
gue Ajuɑ xa hyepʉ rá hnini?
¡Hina, hinhya'mʉ! Ngue'ɑ nequi drá
me Israel stí 'ñehe de yá ja'i ra
Benjami de rá ji ra Abrá.

² Ajuɑ hinxa zogui rá hnini nú'ɑ bi
'fiembi gue go rá hnini'ɑ de rá mœdi.
¿Ha gue hinguí pahʉ te mǣga ra
Mǣca T'ofo habʉ mǣ de ra Elía, gue
nu'ɑ mi mǣnbabi ra hnini de Israel co
Ajuɑ? Ne bi 'ñena njaua:
³ "Ma zi Hmu'i, nuna hnininq xa
hyop'a'i gatho ri 'mehni, ne xa huata
gatho ri ata. Y de gatho nú'ʉ to'o mi
camfri'i hønsegui dí pongui, y nu'ʉ xi
honi hanja da hyogaguihmɑ."

⁴ Nu'bú Ajuɑ bi dǣtuabi njaua: "Dí
pe'tsitho yoto 'mo ya 'ñøhø pa da
nsundagui, nú'ʉ hinxa ndandiñahmu
ja rá thandi ra c'oi Baal."

⁵ Nehe njabʉ nuya pabya xa gohi
hønse 'na zi tui ya me Israel nú'ʉ xa
huahna Ajuɑ co rá hñøja'i.

⁶ Y 'bʉ bi huahni co rá hñøja'i, nu'bú
hingue po yá 'befi øt'e'ʉ. 'Bʉ di gue'ɑ
dega 'befi hmɑ, nu'bú Ajuɑ hindi øt'e
co rá hñøja'i.

⁷ Xibya ¿te ga beñhʉ de nú'ɑ
thogui ya me Israel? Nu'ʉ ya me
Israel mi ndunthi, himbi züdi hanja
da za da 'mʉi xá hñø co Ajuɑ, pe
nu'ʉ 'na tui xqui thahni, nu'ʉ ha, bi
za bi 'mʉi xá hñø ja rá thandi Ajuɑ.
Y nu'ʉ ya me Israel mi ndunthi, bi
meganibi yá mfeni, y himbi ne bi
gamfri nú'ɑ bi mǣga Ajuɑ.

⁸ Ngu xa nt'ofo ja ra Mǣca T'ofo: "Ajuɑ
bi japi'ʉ bi mpumfri, bi japi bi ngoda
pa hinda hyandi, nehe bi japi bi ngogu
pa hinda 'yode asta mapaya."

⁹ Y ra Davi bi mǣ de ya japi xqui
t'umba ya me Israel, bi t'ents'ua ra 'ñʉ
ne bi 'ñena njaua:

Nuyá mexa da 'bø'tsuabi gue'ɑ
da ngu 'nara xit'ɑ ne 'nara
trampa habʉ da zo'ʉ,
y ja da japini da gut'i nú'ɑ tu'ʉ.

¹⁰ Dá njot'a yá da'ʉ pa hinda
hyandi,
y dá ndoqui nzantho co yá
'bats'i ri du.

**Ajuɑ hinxa 'medi pa nzantho nurá
hmate co ya xodyo, hangue nú'ʉ
hingyá xodyo rí 'ñepi da
su yá jamfri**

¹¹ Nu'bú, xi nú'ʉ, ¿ha gue xa
'betuabi rá hmate Ajuɑ pa nzantho
po yá 'ñajamfri? ¡Hina, hinhya'mʉ!
Pe po yá nts'o'yode'ʉ bi zu ra mpøhø
gatho ma'ra ya hnini, pa njabʉ da
nuhu yá mfeni ya me Israel pa da
yopa hñani'ʉ ra japi ngu nú'ɑ xa
hñangā ma'ra ya hnini hingyá xodyo.

¹² Ya gue po rá nts'o'yode ra hnini
Israel bi nja ra hñø pa gatho ya
meximhai, ne bi nja 'nara dǣnga japi
pa nu ma'ra ya hnini hingyá xodyo,
nu'bú ¡tengu hmɑ ra japi da hñangā
nú'ʉ hingyá xodyo nú'ɑ ra pa ya
xodyo da gamfri Ajuɑ!

¹³ Nú'ahʉ hingyá xodyohʉ, ja'ɑ dí
ne ga xi'ahʉ. Ajuɑ bi hñuxcagui dega
apostol pa gue'ahʉ nú'ahʉ hingyá
xodyohʉ, hangue dí e'tsua rá nsu ma
'befi

¹⁴ pa xahmɑ da za ga nupa yá mfeni
'ra de nú'ʉ ma mixodyo'be da ne da
hñangā nehe nú'ɑ ra japi xcá hñihʉ,
ne da mpøhø'ʉ.

¹⁵ Ya gue Ajuɑ bi hyepʉ ya xodyo ne
go bi japi gatho ya meximhai ngue'ɑ
bi 'yøt'e pa bi za bi 'mʉi xá hñø con
gue'ɑ, nu'bú ¡tengu ra japi ma da

umbabi'ü nu sta yopa munts'a ya xodyo ma'na'qui! Ne nura japi'ä go gue'ä 'nara 'ra'yó te.

¹⁶ Nu'bü Ajuä bi huahna ya mudi xita de ra hnini Israel pa dyá meti'ä, nu'bü gatho ra hnini Israel go rá metitho Ajuä, nja ngu 'nara 'bai gá za, 'bü Ajuä ri japa yá 'yü, nehe yá 'yeza njäpi, y nehe nja ngu ya hme, 'bü ra mudi hme njäpi, nu'bü gatho ra bola jüni njäpi.

¹⁷ Ngu 'nara 'bai gá hoga olivo da ts'ecua 'nará 'yeza ne da cueta 'nará 'yeza ra mbanga olivo pa nu'ä da zipa rá ngui rá 'yü nú'ä ra hoga olivo, njabü nehe 'raya xodyo bri t'eque de Ajuä ne nú'ahü hingyá xodyohü go xra hmunts'a'ihü pa dyá hnini'ihü Ajuä nehe, ne xcá hñanihü yá japi Ajuä.

¹⁸ Masque'ä oxqui ndanguihü de ya xodyo, ngue'ä guí padihü gue hingo ya 'yeza ri umba ra te yá 'yü ra za, nuya 'yü go gue'ü ri umba ra te ya 'yeza.

¹⁹ Nu'ahü ma gui 'ñenahü: "Ya 'yeza bri ts'equi pa bi za bri juetcahü."

²⁰ Majuani, bri t'eque'ü, pe bri t'eque ngue'ä himbi ne bi gamfri'ü. Ha nu'ahü ya rá hnini'ihü Ajuä ngue'ä guí camfrihü. Hangue oxqui ndanguihü. Nu'ä qui 'yøthü, tsuhü Ajuä.

²¹ Nu'bü Ajuä xa castiga ya xodyo nú'ü to'o ngu ya 'yeza hingá njuete, nehe nú'ahü hingyá xodyohü y guí njahü ngu ya 'yeza xa njuete, da za da castiga'ihü nehe.

²² Hangue dá zo ri mfenihü nú'ä bi 'yøt'e Ajuä, njabü ngu ra hojal'i, njabü ra zute nehe. Bi nhyojal'i con gue'ahü, ha nu'ü ya xodyo bi nts'o'yøde, bi 'ueque'ü. Hangue nu'ä mahyoní qui 'yøthü, sigui qui 'bühü ja rá hñojal'i, ngue'ä nu'bü hina, da 'uec'a'ihü nehe.

²³ Y nehe nuya xodyo nu'bü hindu sigui yá 'ñajamfri, nu'bü dra yopa cuete ja ra 'bai gá olivo habü mi tøgue'ü, ngue'ä Ajuä ja rá ts'edi pa da yopa cuete'ü.

²⁴ Ngue'ä 'bü nú'ahü hingyá xodyohü ngu gyá 'yezahü de 'nara mbanga olivo, xa ts'ec'ahü de ri 'baihü, y bi za bri juet'ahü ja ra hoga olivo masque nu'ahü grá mbanga olivohü, jxihmä ya xodyo gue go gue'ü ya 'yeza yá meti ra hoga 'bai gá olivo, ma'na da za da ncueté ma'na'qui ja rá 'bai!

Rá ngats'i ma da mpøhø ra hnini de Israel

²⁵ Zi cuhü, dí ne gui padihü nuna mfadi xqui nt'agui hmähä. Dí ne gui padihü pa hingui beñhü gue hönse'ihü xa huahn'ahü Ajuä. Pähü gue masque Ajuä xa japi xa megui yá mfeni ndunthi ya me Israel, pe 'ra de gue'ü xa me'tsitho ja rá hnini'ä. Pe hingue pa nzantho ma da megui yá mfeni, hönse asta hinda zøxa ra 'bede de nuya ja'l'i hingyá xodyo nú'ü ma da mpøhø.

²⁶ Nepü de gue'ä gatho ya me Israel ma da mpøhø. Ma da nja ngu xa t'ofo ja ra Maca T'ofo ne ena:

Nuni Sión nú'ä rá hnini Ajuä ja
ma drí 'ñehni ra Ñante
nú'ä ma da xucuabi yá ts'ot'ot'e
ya me Israel nú'ü yá ja'l'i ra
Cobo.

²⁷ Y nu xcrá xucuabi yá ts'equi'ü,
ya stá cumpli ma cohi nú'ä stá
cohi con gue'ü.

²⁸ Pa da za da ntunga ra mäca hoga t'ode ja ma'ra ya hnini ngu xa beni Ajuä, nu'ä xa hyanda ya xodyo ngu yá ncontra'a, pa go da jøp'a'ihü nú'ahü hingyá xodyohü. Pe Ajuä mädittho ya xodyo po rá ngue yá xita'ü nú'ü bi huahni'ä.

²⁹ Ajuä hingui pata rá mfeni. Nú'ä da uni, hinda ma da hñäQUI, ne hinda ma da hyepü nú'ü to'o xa huahni'ä.

³⁰ Nú'ahü hingyá xodyohü hingüi camfrihmähü Ajuä, pe nubyá co rá nthecate Ajuä bi jøp'a'ihü ngue'ä ya xodyo himbi ne bi gamfri ra zi Hmu Jesucristo.

31 Nubyá nuya xodyo bi 'ñagamfri, pe bi njabu pa 'mefa, co rá nthecate Ajuá da japi'ü ngu bi jap'a'ihü.

32 Njabu Ajuá bi zotho gatho co yá 'ñajamfri, gue dya xodyo gue hindya xodyo, pa 'mefa da huequi'ü mahyegui.

33 ¡Xi ra danguí rá mfadi Ajuá, ngue'ü pa'di gatho nú'ü t'ot'e, y pa'di hanja da 'yot'e gatho nú'ü go da ne! Hinda za to da bádi gatho nú'ü te beni Ajuá, ne hinda za to da bádi hanja ot'e nú'ü ya danga 'befi ot'e'ü.

34 "¿To'o gue'ü patuabi rá mfeni Ajuá? y ¿to'o gue'ü xa 'yo'mbabi rá 'ñu'ü?

35 Y ¿to'o 'met'o xa nja te xa umbabi Ajuá, pa njabu Ajuá da co'tsuabi'ü?"

36 Nguetho go guese'ü bi hoqui gatho nú'ü te ja, y gatho o ja rá 'ye'ü, y gatho'ü pa rá nsunda'ü. Y nu'ü drá nsunda pa nzantho. Njabu gue'ü.

Ga umfu Ajuá gatho ma tehu pa ga pephu ngu ne'ü

12 ¹ Nubyá, ma zi cu'ihi, xcá hyanthü rá ndanguí rá nthecate Ajuá xa 'yotcahu. Hangue dí bante'ihü gue gui daphu Ajuá gatho ri tehu. Gue'ü 'nara hñati strá nt'axi ngu nú'ü ri ho'ü, ngue'ü nu'bü guí ot'hu njabu, guí xocambenihü Ajuá co ri corasohu.

2 Oxqui tenbahü yá 'mhi nú'ü ya ja'i 'yo ja ra ts'oqui. Nu'ü gui 'yothu, tenda ri 'ra'yo mfenihi pa njabu xi gui 'buhü 'nara 'ra'yo 'mhi, y 'bu' gui njahü ma gui patuahü nda'ü rá paha Ajuá gui 'yothu, y nú'ü rá paha'ü gue'ü nú'ü gui 'yothu nú'ü xá hñó ne nú'ü ri ho'ü, ne gui 'buhü xá hñó ja rá thandi'ü.

3 Ajuá xa 'racagui nuna ra nsu dega apostol po rá hñojal'i, hangue ma ga xi'ahu nda'ü rí 'ñepi gui 'yothu. Oxqui ma gui beñhu gue gyá danguihu y masque hina. Benihu xá hñó ne hyandasehu hangu rá ndunthi ri jamfrihu nú'ü xa 'ra'ahu Ajuá cada 'na de gue'ahu.

4 Ngue'ü nja ngu ma ndo'yohü dí pe'tshü ndunthi ya xeni pe gatho ya xeni hingue 'nada yá 'befi pefi.

5 Njabu nehe masque dí ndunthihu, pe dí 'nada ra ndo'yohü co ra Zidada Jesucristo, y gatho nujü ngu dyá xenihi de 'nada ra ndo'yo.

6 Ne 'rama'na'ño ya mfadi ne ra ts'edi xa 'racaguihu Ajuá po rá hñojal'i pa ga pefihu nú'ü ra 'befi xa 'racaguihu. 'Bü 'nara cu xa t'umbabi 'nara ts'edi pa da manba rá noya Ajuá, dá mañü'ü ngu rá ndunthi ra jamfri pe'tsi'ü.

7 Nu'ü tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da mfaste, dá mfaste. Ha nu'ü tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da nxahnate, dá nxahnate.

8 Nu'ü tó'o xa t'umba ra mfadi pa da unga ra ts'ofo, dá nzote'ü, ha nu'ü tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da unga 'nara mfats'i, dá uni con gatho rá mui. Nu'ü tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da nda, dá nda con gatho rá mfeni, ha nu'ü tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da mats'i nú'ü to'o othobi, dá mats'i con gatho rá mui.

Nú'ü rí 'ñepi da mefi ra gamfri

9 Dá nja ri hmátehu pa gatho ya ja'i, pe hingue de maxots'etho. Utsahü nú'ü xá nts'o, y tenhu nú'ü xá hñó.

10 Mádihu 'na ngu 'na co ra hmáte nú'ü xa 'ra'ahu Ajuá ngue'ü gyá cuhu, ne 'ñiumbahü ra t'equ'ei 'na ngu ma'ná.

11 'Yøthu ri 'befihu con gatho ri ts'edihu. Ostí ma da zu'ahu ra ndahñei. Pepabihu ma Zidadahü ra Jesucristo con gatho ri muihu.

12 Johyahü ngue'ü güí tó'mhu ma gui 'buhü ja rá nsunda Ajuá. Tsethu gatho ya ts'othogui, ne oguí tsayahü gui 'yaphu Ajuá.

13 Faxhu ya cu nú'ü hingui tsupi, ne umfu ntsaya nú'ü to'o tsøñ'alihi.

14 'Yaphu Ajuá da mats'i nú'ü to'o øt'ahu ra nts'o'mhi, oxqui tsañhu'ü.

15 Johyahu co nú'ü to'o ri johya, ne nzonihu co nú'ü to'o zoni.

16 'Buhu mahyegui co 'nadra hmate, oxqui 'ñets'ihu nixi gui 'ueguehu de ya zi hyoya cu. 'Yohu mahyegui con gue'u. Oxqui beñhu de ri mfenishehu gue gyá bamhyahu.

17 Oxqui ø'tuahu ra nts'o'mhi nú'ü to'o da 'yø't'ahu ra nts'o'mhi. Nu'ä gui 'yøthu, gui jamasuhu gui 'yohu xá hño ja yá thandi gatho ya ja*l*'i.

18 'Yøthu 'nara ts'edi asta habu da za pa gui 'buhu 'nara hogal'mhi con gatho ya ja*l*'i.

19 Ma zi hmädi cu'ihu, oxqui co'tsuahu nú'ä da 'yø't'ahu ya ts'o'mhi, tsocuathohu Ajua, ngue'a Ajua mä ja ra Mäca T'ofo ne ena: "Nugui honsegui tsa ga co'tsuabi nú'ü to'o øt'a ra nts'o'mhi, nugui go ga unga ra njut'i."

20 Nehe ena njaua: "Nu'bu ri ncontra tsu ra thuhu, umbabi te da zi, ha nu'bu tsu ra nduthe, umba ra dehe da zi. Nu'bu gui 'yø't'e njabu, nu'bu nu'ä da ntsø'mi ndunthi."

21 Oxqui hoñhu hanja gui 'yøthu 'nara 'ñu. Gatho nú'ä to'o da 'yø't'ahu 'nara 'ñu, co'tsuabi co 'nara hño, y njabu ma gui ntatehu de ra 'ñu.

13 ¹ Gatho ya ja*l*'i rí 'ñepi da 'yøte nú'ü to'o hä ra ts'utbi, ngue'a go Ajua xa hñuxa gatho ya ts'utbi ja ra ximhai. Nehe go gue'a xa hñuts'i nú'ü to'o hä ra ts'utbi.

² Hangue nu'ü to'o nø'tua ra ts'utbi, go gue'u nø'tua nú'ä xa manda Ajua nehe. Y nu'ü to'o nø'tua ra ts'utbi, go honse ra castigo.

³ Ya ndä hinxa thuts'i pa da zu nú'ü to'o øt'e xá hño, nu'ü xa thuts'i pa da zu nú'ü to'o hingui øt'e xá hño. Hangue nu'bu hinguí nehu te da xi'ahu nú'ü to'o hä ra ts'utbi, nu'bu 'yøthu gatho nú'ä xá hño, y njabu nu'ü da ñamañho de gue'ahu.

⁴ Nu'ü go gue'u yá 'begu Ajua pa ri hñohu. Pe 'bu gui 'yøthu nú'ä hinguí

ho, rí 'ñepi gui tsuhu'u, ngue'a nu'ü hä ra ts'edi pa da castiga'ihu, ngue'a Ajua go gue'a xa hñuts'i'ü pa da castiga gatho nú'ü to'o hingui øt'e xá hño.

⁵ Hangue mathoni gui 'yøtehu'u, ne hingue honse pa hindu castiga'ihu, nehe pa gui 'yøtehu nú'ä xi ri 'ramanu da mefi nuna 'befina.

⁶ Hangue nehe dí juthu ya njut'i ja ra gobierhnu, ngue'a nu to'o hä ra ts'utbi go yá mefi Ajua, ne nu'ü xi ri 'ramanu da mefi nuna 'befina.

⁷ Ju'tuabihu gatho nú'ü to'o guí tuphu. Jut'a ri cotahu, jut'a ri rentahu. Nu'ü tó'o rí 'ñepi gui umfu ra t'equ'e*i*, umfu, ha nu'ü tó'o rí 'ñepi gui numansuhu, numansuhu.

⁸ Oto guí tuphu ni 'nara thai, honsegui beñhu gue rí 'ñepi gui mädihu 'na ngu ma'na, ngue'a nu'ä tó'o mädi rá miq'u'e*ui* ya bi cumpli ra ley.

⁹ Nu'ahu guí pahu ya hmandu nú'ü mängura ley ne ena: "Oxqui ntsinga medinthati, oxqui honse, oxqui mpe, oxqui ju'tsua ya nc'uamba ri miq'u'e*ui*, oxqui hyocua nú'ä pe'tsa ri miq'u'e*ui*." Pe nuya ya hmandaya ne nú'ü ma'ra ya hmandu, gue'a mahyegui nú'ä ra hmandu ena: "Mädi ri miq'u'e*ui* ne su ngu grí nsu sehe."

¹⁰ Ngue'a nu'ä tó'o pe'tsa ra hmate, hingui øt'uahu nts'o'mhi rá miq'u'e*ui*, hangue nu'ä tó'o pe'tsa ra hmate go gue'a ri cumpli ra ley.

¹¹ De dí øthu gatho núa ngu dí xi'ahu, ga beñhu de nuya ya pa dí 'buhu ne ga japhu da nu ma mfenihu, ngue'a ma Zidadahu ya ma'na 'bui guetbu de nú'ä ndá camfrihu pa e da ñangaguihu de nuya ts'othogui dí thohuua ja ra ximhai.

¹² Ya 'yo rí thogui ra 'bexuui, 'yo rí möca ra xudi. Hangue mathoni ga tsoguihu ya ts'o'befi dega 'betsa ngu nú'ü øt'a ya ja*l*'i dega xuui. Ya ga hñocju pa ga øthu ya hoga 'befi dega pa, ngu ri hñoca 'nara soldado pa da ma ja ra tuhni.

¹³ Ga 'yohu ngu rí 'ñehe ngu nú'ü 'yo dega pa, hinga maha habü ja ya ngo dega tixfani, nixi ga ntixfanihu. Hinga hñuxhu co nú'ü to'o hingue xi ma 'behñahü, nixi ga 'yohu ja ma'ra ya ts'ot'ot'e. Hinga 'ñot'atuhnihü, y nixi ga ne ga nséhehu.

¹⁴ Nu'ü ga othü hä, ma ga honbahü rá mfats'i ra Zidada Jesucristo pa ga 'yohu ngu bi 'ñö'ä, y hinga hoñihü hanja ga othü yá hne ma ndaxjua 'mühlü.

Hinda za to da nöni yá cu

14 ¹ Umftü nsequi da 'mui ja ri nijahü nú'ä to'o otho ndunthi rá jamfri, pe hingue pa gui ntsanoyahü con gue'ä de nú'ü ya mfeni xa gü.

² Ngue'ä 'ra camfri gue tsa da zi gatho nú'ä ja te da ts'i; ha nu'ü ma'ra tó'o otho ndunthi yá jamfri hingui ne da zi nu'araza, hönse ya zi c'ani.

³ Nu'ü tó'o tsi gatho nú'ä te ts'i, odi utsa nú'ä to'o hingui tsi. Ha nu'ä tó'o hingui tsi gatho nú'ä te ts'i, odi 'yø de nú'ä to'o tsi, ngue'ä nu Ajuä bi 'yøt'a rá båtsi nu mi camfri'ä.

⁴ ¿To'o'ihü pa guí 'yøbihü rá 'bego ma'na ra ja'i? ¿Ha hinguí pähü gue nurá hmu nú'ä ra 'bego'ä go gue'ä da mä ua 'yo xá hño ua hina? Y njabütho nehe nuya cu'ü, go guesc Ajuä ma da mä ua xá hño o hingui ho nú'ä øt'e'ü, hangue nu'ü ma da 'mui xá hño ja rá thandi Ajuä ngue'ä go guesc'ä ja rá ts'edi pa da mats'i'ü.

⁵ 'Ra camfri gue mathoni da thahna 'raya pa pa dra sòcambeni Ajuä, ha nu ma'ra camfri gue gatho ya pa rí 'ñepi da thandi mahyegui. Cada 'na rí 'ñepi da bådi xá hño de nú'ä te beni.

⁶ Nu'ü tó'o ri jamasu de ra pa, øt'e njabü pa da ho ra Zidada, ha nu'ü tó'o hini jamasu de ra pa, nehe øt'e njabü pa da ho ra Zidada. Y nu'ü tó'o tsi gatho nú'ä te ts'i, nu'ü tsi pa rá nsunda Ajuä, ngue'ä ri umba njamädi

Ajuä. Ha nu'ü hingui tsi gatho nú'ä te ts'i, nu'ü øt'e'ü pa rá nsunda Ajuä, y umba njamädi Ajuä nehe.

⁷ Ngue'ä ni 'na de guecjü hindí tehü pa ga øthü nú'ä go ga nesehü, y nu xcrá tuhu, hingo nú'ä ra ora go ga huansehü.

⁸ Ngue'ä nu'bü dí tehü dí ohü ja rá 'yø ra Zidada ne dí 'bühü pa rá nsunda'ä, y nu'bü ga tuhu guet'atho dí ohü ja rá 'yø ne dí 'bühü pa rá nsunda'ä.

Hangue nujuü, nzantho dí ohü ja rá 'yø gue gra tehü gue hina.

⁹ Ngue'ä pa guehna bi du ra Zidada Jesucristo y bi yopa nte pa bi Hmu de nú'ü te y de nú'ü xa du.

¹⁰ Hangue nu'ahü ¿pa te guí 'yø ri cuhu? O ¿pa te guí utsahu ri cuhu? Ngue'ä nu xcrá tuhu gathoguihu ma ga 'baihu ja rá thandi ra Zidada pa go da hñäbgahü nguenda'ä.

¹¹ Ngue'ä ma da njabü ngu xa t'ofo ja ra Mäca T'ofo ne ena:

Nugui drá Ajuä dí te, hangue ma da njabü nú'ä ma ga mä nubyä, gue gatho ya ja'i ma da ndandiñahmu ja ma thandi,

ne da xòcambenigui.

¹² Hangue cada 'na de guecsehü ma ga daphü nguenda Ajuä.

Ga nsusehu pa hinga japhü ma cuhu da 'yøt'a 'nara ts'oqui

¹³ Hangue hinga 'ñøhü 'na ngu ma'na. Nu'ü ga othü hä, ma ga nsusehu pa hinga japhü ma cuhu da 'yøt'a 'nara ts'oqui.

¹⁴ Nugui dí padí xá hño gue gatho nú'ä ja da ts'i hinxá nts'o, ngue'ä njabü xa 'ñutcagui ra Zidada Jesucristo. Pe nu'ü tó'o beni gue xá nts'o 'nara t'øt'e nú'ä ts'i, pa nú'ä to'o beni njabü hä, xá nts'o.

¹⁵ Hangue nu'bü guí tsi 'nara t'øt'e nú'ä beni'ä ri cu gue hingui ho da ts'i, y njabü da du rá mäi, nu'bü nu'ü ya hinguí 'yo co ra hmäte. Oxqui tsi 'nara

t'ot'e nū'a da japi da 'medi ma'na, ngue'a nehe po rá ngue'a bi du ra Zidada Jesucristo.

¹⁶ Hangue oguí honi pa hanja da hñama'ñi'i, masque nu'i guí beni gue xá hñó nū'a guí øt'e.

¹⁷ Núju dí 'buhu ja rá hmanda Ajuá, hingui oda ma mfenihu ya hñuni nixi ya ts'ithe. Nu'a oda ma mfenihu, nū'a ga 'yohu xá hñó, ne ga 'buhu te rá entho, ne ga johyahu co nū'a ra johya ri 'racaguihu ra Macea Ndáhi.

¹⁸ Y nu'a tó'o pepa ra Zidada Jesucristo co nuya hoga 'befiya, Ajuá ri ho'a. Nehe ya ja'i ma da hyandi gue 'yo xá hñó'a.

¹⁹ Hangue ga øthu nū'a faxcaguíhu pa ga 'buhu 'nara hoga'mai 'na ngu ma'na, ne pa ga ntetua jamfrihu 'na ngu ma'na.

²⁰ Oxqui ts'ocua rá 'befi Ajuá por nū'a te gui tsi. Xi majuani gatho nū'a te ts'i xá nt'axi, pe hingui ho gui tsi nū'a gui japi da nts'oca ri cu.

²¹ Xá hñó hingui tsi ra ngø, nixi gui tsi ra vinu, nixi gui 'yot'a ni 'nara t'ot'e nū'a gui japi da ts'ocua rá mfeni ri cu pa da zo ja ra ts'oqui o pa da ts'ocua rá jamfri.

²² Nu'bú guí camfri da za gui tsi gatho nū'a te ts'i, nu'bé ze ri jamfri guí pe'tsi ne paseui Ajuá. Nu'a tó'o beni gue xá hñó nū'a øt'e, ne 'mefa hinda ma da dñuhu de nū'a xa 'yot'e, go gue'a njapi ngue'a padi gue xa 'yot'e xá hñó.

²³ Pe nu'a tó'o ri dñuhu de nū'a te tsi, nū'a tu ra thai, ngue'a hingui tsi co rá jamfri, y gatho nū'a dí øthu ne 'bú dí camfrihu gue hinxá hñó, gue'a 'nara ts'oqui.

'Yøthu nū'a da ho ri miqu'eihu

15 ¹ Núju dí zedihu ja ma jamfrihu, rí 'ñepi ga pahu hanja ga tsetuahu ya mfeni xa gu nū'u ts'utho yá jamfri, y hinga øthu nū'a go dí nesehu.

² Cada 'na de guecju ga øthu nū'a da

ho ma miqu'eihu pa yá hñó'u ne pa da te yá jamfri.

³ Ngue'a nehe sehe ra Zidada Jesucristo himbi 'yot'e nū'a go rá paha sehe. Nu'q bi zetuatho yá 'mái nū'u to'o mi utsa'a, ngu enga ja ra Macea T'ofo habu bi sipa Ajuá ne ena: "Stá tsetuatho yá nt'utsate nū'u to'o ri utsali."

⁴ Ngue'a gatho nū'a bi t'ofo maya'bú ja ra Macea T'ofo, bi t'ofo pa ma nt'utuatehu, pa njabu ngu nū'u bi zeta maya'bú y ngu bi thu'mba yá mui'i'u, njabu ma da thubga ma muihu nehe pa ma'na da ndangui ma nthø'matehu.

⁵ Nubyá nu Ajuá to'o faxcahu pa ga ntsetuahu ne 'racju ra humhi, dá 'yot'e pa gui 'buhu co 'nada ra mfeni ngu bi 'ñutcahu ma zi Hmuuhu ra Jesucristo, ⁶ pa njabu co 'nadra mfeni ne 'nadra jahñá qui nsundahu Ajuá ra Dada nurá Dada ma Zi Hmuuhu ra Jesucristo.

Bi sipabi ra macea hoga t'ode nū'u hingyá xodyo

⁷ Hangue numahñohu 'na ngu ma'na, ngu bi nágaguihu ra Zidada Jesucristo pa rá nsunda Ajuá.

⁸ Dí ma gue ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi mepabi ya xodyo pa bi cumpli yá hñá'ti Ajuá nū'u xqui ñaq'tuabi ndu yá xita'u, y njabu ra Zidada Jesu bi 'ñudi gue Ajuá øt'a gatho ngu nū'a ma.

⁹ Nehe bi 'ñehe pa ya ja'i hingyá xodyo da nsunda Ajuá po rá nthecate, ngu xa t'ofo ja ra Macea T'ofo ne ena:

Ja ya ja'i hingyá xodyo nugui
ma ga mangá tengu rá
ndangui ri thuhu,
y ja ga tu'ta'ini ya jahñá.

¹⁰ Nehe enga ja ra Macea T'ofo:
Nú'ahu hingyá xodyohu,
johyahu mahyegui co rá hnini Ajuá.

¹¹ Nehe ena:
Nsundahu Ajuá gatho nū'ahu hingyá xodyohu guí 'buhu ja gatho rá nguni ra ximhai.

ne x̄ocambenihiq po yá d̄anga
t'ot'e.

¹² Nehe ra b̄di Isaía bi 'yofo ja ra

Māca T'ofo ne ena njaua:

Ma da 'm̄ 'nara t'u de yá ja'i
ra Isaí rá dada ra Davi,
y nura t'uq ma da nd̄a ja ya ja'i
nú'q hingyá xodyo,
y nu'q ma da gamfriq.

¹³ Ajuá nú'q to'o 'racjū ra hoga
nthø'mate, dá 'ra'ah̄ ndunthi ra
johya ne ra hmetho ja ri corasoh̄
po ri jamfrih̄, pa njabu ma'nā da
nd̄angui ri nthø'mateh̄ po rá ts'edi
ra Māca Nd̄ahi.

¹⁴ Ma zi cu'ihi, dí camfri gue xi ja
ndunthi ri hñojá*ih* ne ja ndunthi ri
mfadih̄ y tsa gui nzofoh̄ 'na ngu
ma'nā.

¹⁵ Masque njabu, pe nugui dí resga dí
op'a'ihi pa ga yopa ben'ah̄ 'raya
t'ot'e ngu nú'q ya xcá p̄adih̄. Dí ot'a
njabu pa ga cumpli nú'q ra 'befi xa
'racagui Ajuá po rá hm̄ateq.

¹⁶ Ngue'q nu'q bi hñuxcagui pa ga
pepabi ra Zidada Jesucristo pa ga zo
ya ja'i hingyá xodyo, pa ga xipabi'q rá
hoga noya Ajuá, pa njabu nugui da za
ga udi'q ja rá thandi Ajuá ngu 'nara
hñ*q*t'i xá nt'axi ngu ri ho'q nú'q xa
x̄ca ra Māca Nd̄ahi.

¹⁷ Hangue po ra Zidada Jesucristo
da za ga 'ñets'i de nú'q ra 'befi xa
'racagui Ajuá.

¹⁸ Hiní 'ñepcagui ga 'ñets'i de nú'q xa
'yot'a ma'rā pa bi gamfri ya ja'i hingyá
xodyo. Pe dí p̄adi gue ra Zidada Jesu-
cristo xa mpefi ja ma noya ne ja ma
'befi pa bi gamfri ndunthi de gue'q.

¹⁹ Ra Zidada Jesucristo xa 'raca ra
ts'edi pa stá ot'a ndunthi ya milagro,
ne stá hanpa rá ts'edi ra Māca Nd̄ahi,
hangue xa za stá māngā ra māca hoga
t'øde de ra Zidada Jesucristo maxøgue
ja gatho ya hai desde Jerusale asta ra
hai Ilirico.

²⁰ Hangue njabu nugui stá ot'a ra
ts'edi pa ga ma ga māngā ra māca

hoga t'øde habu hinxa t'ødetho de ra
Zidada Jesucristo pa hinga mpefi habu
ya xa mpe ma'rā.

²¹ Guet'q nehe māngā ra Māca T'ofo
ne ena:

Nú'q hinxi qui siphlo de Ajua,
y nú'q hinhyá'mu xqui 'yøde,
go gue'q ma da 'yøde ne da
b̄di.

**Ra apostol Pablo beni
da ma Nroma**

²² Hangue njabu astabya hinxa za
stá mabu.

²³ Pe núbya nguetho ya dá juadi ma
'befi ja nuya hnini de guecua, y ngue'q
pe'tsa ndunthi ya jeya stá ne ga mabu
ga tsøñ'ah̄.

²⁴ hangue dí tø'mi gue 'nitho ga thogui ga
tsøñ'ah̄bū má 'ñu nu grá ma Spaña, y ga
johya ndunthi ga 'bui con gue'ah̄. Nepu
de gue'q dí tø'mi gue gui nexcaguih̄ de
guepu pa ga thogui grá ma Spaña.

²⁵ Pe nubyá ma ga ma pa Jerusale pa
ga ha'tsuabi 'nara mfats'i nuya zi cu
de guehni.

²⁶ Ngue'q nuya zi cu de guehni
Macedonia ne de guecua Acaya co
'nara paha bi unga 'nará mfats'i'uh pa
ga ha'tsuabi nuya zi hyoya cu bí
'buhni Jerusale.

²⁷ Nuya cu me Macedonia ne ya cu
me Acaya bi beni gue mri 'ñepi'uh da
'yø'tuabi njabu'q, ngue'q nu'q hingyá
xodyo ne xqui hñani ra mpøhø po yá
noya ya xodyo, hangue rí 'ñepi'uh da
maxa ya xodyo nehe co ya hñ de ra
ximhai.

²⁸ Hangue nu xcrá juadi ga pe nuna
'befinq pa ga tsocuabi nuna mfats'i ya
cu me Jerusale, ja grá thopu ga
tsøñ'ah̄bū má 'ñu nu xcrá ma Spaña.

²⁹ Y dí p̄adi gue nú'q xcrá
tsøñ'a'ihiih, ra Zidada Jesucristo
ma da j̄ap'a'ihi ndunthi ngue'q ma
ga zo'ahu de rá noyaq.

³⁰ Nubyá, zi cuhu, dí bante'ihi de
rá thuhu ma Zidadah̄ ra Jesucristo y

po rá hmate ra Macea Ndahi ri 'racjü 'na ngu ma'na, gue gatho'ihü gui faxcaguihü gui 'yaphü Ajuq por guequi.

³¹ 'Yaphü Ajuq pa nu'á da ñangagui de ya me Judea nú'á hingyá gamfri, gue ya zi cu nuni Jerusale da hñani co 'nara johya nura mfats'i ma ga tsocuabi,

³² pa njabü 'bü gue'a rá paha Ajuq ga tsöñ'a'ihü co 'nara johya, ne ga tsaya ts'ü con gue'ahü.

³³ Ajuq nú'á faxcahü pa ga 'bühü te rá entho, dá 'mwi con gatho'ihü. Njabü gue'a.

Ya nzenjua

16 ¹ Ra Febe go gue'a 'nara hoganju, ne ja rá nsu, ngue'a gue'a 'nara maste de ya gamfri me Cencrea.

² Hangue umftü ntsaya co ra t'equ'ei ja ri hmunts'ihü, ngu rí 'ñep'a'ihü nú'ahü gyä gamfrihü, y faxhü'a de nú'á te da 'y'ot'tua ra 'bedi, ngue'a nu'á xa maxa ndunthi ya ja'l i y necagui xa maxcagui nehe.

³ Fat'ajuhübu ra zi nju Prisila ne ra zi cu Aquila. Nu'á xi bi maxcagui ndunthi ja rá 'befi ra Zidada Jesucristo.

⁴ Nu'á mi resga da unga yá te por guequi, hangue hingo sehegui dí jamadibi'ü, ne gatho nú'ü ya cu hingyá xodyo nehe'ü ri jamadibi'ü.

⁵ Fat'ajuhübu nehe nuya zi cu ri munts'a ja rá ngu nú'á ra nju Prisila y ra cu Aquila. Fat'ajuhübu nehe ma hmaca cuhü ra Epeneto, nú'á go gue'a ra mudi bi gamfri ra Zidada Jesucristo nuua Acaya.

⁶ Fat'ajuhübu ra nju Mala, nú'á xi xa max'a'ihü ndunthi.

⁷ Fat'ajuhübu ra cu Andronico y ra cu Junio, nú'á go gue'ü mengu ma hai, nehe go gue'ü ndí o'be fadi mahyegui'ü. Nu'á ja yá nsu ja ya apostol, nehe gue'ü 'met'o bi gamfri ra Zidada Jesucristo que guequi.

⁸ Nehe fat'ajuhübu ra Amplia numa hmaca cu ja ra jamfri.

⁹ Nehe fat'ajuhübu ra cu Banu nú'á ma mfats'i ja rá 'befi ra Zidada Jesucristo, nehe ma hmaca cu ra Estaqui.

¹⁰ Fat'ajuhübu ra cu Apele, nú'á xa bóni 'nara hogu gamfri de ra Zidada Jesucristo. Ne fat'ajuhübu nú'ü ya cu ya mengu rá ngu ra cu Aristobulo.

¹¹ Fat'ajuhübu nehe ra cu Erodio, nú'á mengu ma hai. Nehe fat'ajuhübu nú'ü 'bü ja rá ngu ra cu Ciso nú'ü xa gamfri ra Zidada.

¹² Nehe fat'ajuhübu ma zi njuhü ra Trifena y ra Trifosa, nú'á ri mpefi ja rá 'befi ra Zidada, nehe ma zi njuhü ra Persida, nú'á xa mpefi ndunthi ja rá 'befi ra Zidada.

¹³ Nehe fat'ajuhübu ra Rufo nú'á xi ra hogu cu ja ra jamfri; nehe fat'ajuhübu rá nana'a, nú'á dí øt'a ra uenda gue ma nana nehe.

¹⁴ Nehe fat'ajuhübu ra cu Asincrito y ra cu Flegonte, y ra cu Erma, y ra cu Patroba, y ra cu Erme, y nehe nuya zi cu 'bui con gue'ü.

¹⁵ Nehe fat'ajuhübu ra cu Filologo y ra nju Julia, y ra cu Nereo ne rá nju'a, y ra cu Olimpa, y nehe gatho ya zi cu nú'ü 'bui con gue'ü.

¹⁶ Nehe fat'ajuhübu gatho nú'ü ma'ra ya cu co 'nara nthüfi dega hmate. Ri fat'ajua'ihü gatho yá nija ra Zidada Jesucristo.

¹⁷ Nehe dí bante'ihü zi cuhü, gue gui thamfrihü ndunthi de nú'ü ne da heca ya cu y japi'ü da 'yøt'a ya ts'oqui. Nu'á hingui udi ngu nú'á ya xa t'u'tahü, hangue 'ueguehu de gue'ü.

¹⁸ Nuya ja'l'ü ri mpefi hønse pa yá hñose'ü; hingue pepabi ma zi Hmuhä ra Jesucristo. Nu'á mänga 'raya noya xi ri nt'ode gue xi xá hño, pe hina, hingo gue'a majuani. Nu'á hat'a nuya zi ja'l i hinte yá fadi.

¹⁹ Gatho ya ja'l i padi gue xi gyá hogu 'yødehu, hangue njabü nugui xi drí johya de gue'ahü. Pe nehe, nu'a dí ne, dí ne gue

da nja ri mfadihu pa gui 'yøthu ra hñó,
hingue pa gui 'yøthu ra 'ñu.
 20 Y Ajuq nū'q to'o faxcahu pa ga
 'buhu te rá entho, go gue'a da 'yøt'e
 'bestho pa gui ntatehu de ra ts'onduhi.
 Ma Zidadahu ra Jesucristo da
 max'a'ihu co rá hmate'a.

21 Nehe fat'ajua'ihu ma mfats'i ra
 cu Timu, nehe fat'ajua'ihu ra cu
 Lucio, ra cu Jaso y ra cu Sosipate
 nū'q ya mengu ma hai.

22 Nugui drá Tercio, dí ofo nuna
 cartana, dí fat'ajua'ihu de rá thuhu
 ra Zidada Jesucristo.

23 Nehe ra cu Gayo pehna'ihu ra
 nzenjua, nū'q to'o xa 'raca nsequi ja
 rá ngu. Nehe xa umba nsequi gatho
 ya cu pa ja ri munts'iua. Nehe
 fat'ajua'ihu ra cu Erasto, nū'q go
 gue'a ra me'tsboja de ra hnini. Nehe
 fat'ajua'ihu ra cu Cuarto.

24 Ma Zidadahu ra Jesucristo da
 max'a'ihu gatho'ihu co rá hmate'a.
 Njabu gue'a.

'Nara sòcambeni bi 'yøt'a ra
 apostol Pablo nu mi uadi rá carta

25 Drá nsunda Ajuq nū'q ja rá
 ts'edi pa da ja'ahu gui ze ri jamfrihu
 ngu nū'q ri udi ra macea hoga noya dí
 ma. Y nuna ra macea hoga noyanq go
 gue'a ra macea noya nū'q hmambya
 de ra Zidada Jesucristo. Y por nuna
 noyanq Ajuq bi 'ñutcahu nū'q xqui
 beni'a desde rá muñi ne xqui me'tsa
 nt'agui, gue da unga ra mpøhø pa ya
 ja'i ja gatho ya hai.

26 Y nubyá po ra macea hoga noya dí
 ma, ya xa 'ñutcahu Ajuq nū'q xqui
 beni. Nehe njabu bi 'yofo maya'bø ja
 yá t'ofo yá 'mehni Ajuq nū'q bi 'yofo
 gue da mpøhø ya ja'i hingyá xodyo.
 Ngue'a Ajuq nū'q 'buñi pa nzantho xa
 manda da ts'ofo ya ja'i ja gatho ya hai
 pa da gamfri'u ne da 'yøte'a.

27 ¡Ajuq go guese'a ja rá mfadi, ga
 nsundahu pa nzantho po ra Zidada
 Jesucristo! Njabu gue'a.